

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

HEIDI RISTILÄ

Vertaisryhmässä koettujen haasteiden merkitys nuoren kouluun kiinnittymiseen

SOSIONOMIN TUTKINTO-OHJELMA
2025

TIIVISTELMÄ

Ristilä, Heidi: Vertaisryhmässä koettujen haasteiden merkitys nuoren kouluun kiinnittymiseen

Opinnäytetyö, AMK

Sosionomin tutkinto-ohjelma

Kesäkuu 2025

Sivumäärä: 42

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, miten nuorten vertaissuhteissa koetut haasteet vaikuttavat kouluun kiinnittymiseen yläkoulussa ja toisen asteen opinnoissa. Vertaissuhteet ovat nuoruudessa keskeisiä psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta. Kouluun kiinnittymisellä on puolestaan merkittävä vaikutus nuoren hyvinvointiin, oppimiseen ja tulevaisuuden näkymiin.

Tutkimus toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, jonka tavoitteena oli muodostaa kokonaiskuva ilmiöstä. Kirjallisuuskatsaukseen valittiin 16 tutkimusta ja hankeraporttia, jotka käsittelivät kouluun kiinnittymistä ja kouluhyvinvointia vuosilta 2017–2025. Aineiston analyysi toteutettiin sisällönanalyysin keinoin, ja esiin nousseita teemoja tarkasteltiin teemoittelun avulla.

Opinnäytetyön tulosten mukaan vertaisryhmästä syrjäytyminen kouluympäristössä on merkittävä kouluun kiinnittymistä heikentävä tekijä. Se ilmenee ulkopuolisuuden ja yksinäisyyden kokemuksina sekä kiusatuksi joutumisena. Myös sosioemotionaalisen kompetenssin haasteet, vertaissuhteiden hierarkisuus sekä koulukielteisten vertaisten negatiivinen mallintaminen nousivat esiin kouluun kiinnittymistä heikentävinä tekijöinä.

Tulokset korostavat, että vertaissuhteiden haasteilla on kielteinen vaikutus nuorten koulunkäyntiin. Koulun tulisikin pystyä tunnistamaan varhaiset merkit kouluun kiinnittymisen heikkenemisestä, jotta nuoren koulupolku säilyisi eheänä. Tutkielmassa painottui ryhmäyttämisen merkitys sekä turvallisen kouluilmapiirin edellytys oppimisen ja hyvinvoinnin tukemisessa.

Avainsanat: nuoruus, vertaissuhteet, kouluun kiinnittyminen

ABSTRACT

Ristilä, Heidi: The impact of peer group challenges on young people's school engagement

Bachelor's thesis Bachelor of Social Services

June 2025

Number of pages: 42

This thesis was produced to research how challenges in peer relationships affect school engagement in upper comprehensive school, and in secondary education. Peer relationships in adolescence are key for psychological, physical and social welfare. School engagement in turn has a significant influence on adolescents' welfare, learning and prospects for the future.

The research was conducted as a descriptive literature review, which aimed to form a thorough picture of the phenomenon. For the literature review, 16 research projects and project reports on school engagement and welfare from 2017-2025 were chosen. The data analysis was executed by means of content analysis and arising themes were viewed by thematising.

According to the thesis results, becoming marginalised from one's peer group in a school environment is a significant negative factor with regards to school engagement. It presents itself as experiences of externality and loneliness and being bullied. Factors that also arose as hindering school engagement were challenges in socioemotional competence, the hierarchy in peer relationships, as well as negative modelling by peers with negative attitudes towards school.

The results highlight that challenges in peer relationships may have a negative influence on adolescents' schooling. A school should be able to recognise early signs of a diminished school engagement. Acknowledgement would allow for the adolescents' school path to remain intact. In the research, there was emphasis on the meaning of grouping, as well as a safe school atmosphere in supporting learning and welfare.

Keywords: adolescence, peer relationships, school engagement

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NUORUUS JA VERTAISUHTEET	6
2.1 Vertaissuhteiden merkitys	6
3 KOULUUN KIINNITTYMINEN	10
3.1 Emotionaalinen, toiminallinen ja kognitiivinen kouluun kiinnittyminen .	11
3.2 Kouluun kiinnittymisen merkitys	12
3.3 Kouluun kiinnittymisen suhde lähikäsitteisiin	13
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	15
4.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	15
4.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus metodina	16
4.2.1 Tiedonhaku	16
4.2.2 Aineiston valinta ja kuvailu	18
4.2.3 Aineiston analyysi	20
5 VERTAISRYHMÄSSÄ KOETTUJEN HAASTEIDEN VAIKUTUS KOULUUN KIINNITTYMISEEN.....	21
5.1 Sosioemotionaalinen kompetenssi ja sosiaalinen tuki	21
5.2 Vertaisryhmästä syrjäytyminen.....	22
5.2.1 Ulkopuolisuus	22
5.2.2 Yksinäisyys	25
5.2.3 Kiusaaminen	26
5.3 Koulu yhteisöasema ja ”normaaliuden” vaade	28
5.4 Negatiivinen mallintaminen	30
6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	32
6.1. Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	32
6.2 Tulosten tarkastelu	32
6.3 Jatkotutkimusaiheet.....	35
LÄHTEET	37

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tavoitteena on ymmärtää, miten yläkouluikäisten ja toisen asteen oppilaitoksissa opiskelevien nuorten haasteet vertaissuhteissa vaikuttavat kouluun kiinnittymiseen. Säännöllinen koulunkäynti on perusta nuoren kasvulle ja hyvinvoinnille. Kaverisuhteilla on vaikutusta kouluinnostukseen, koulumenestykseen, tavoitteisiin sekä oppilaiden yleiseen hyvinvointiin (Korkiamäki, 2024). Useimmiten vertaisryhmässä oleminen on nuorelle palkitsevaa, sillä kaveriporukka edustaa ajanvietettä, kumppanuutta, läheisyyttä ja ryhmään kuuluvuuden tunnetta (Salmivalli, 2005, s. 15, 32–34). Näin ei kuitenkaan ole kaikkien kohdalla. Esimerkiksi yksinäisyyden kokemukset vaikuttavat heikentävästi oppimismotivaatioon ja sosioemotionaalisten taitojen karttumiseen (Junttila, 2022).

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tekemässä tutkimuksessa oppilaat nostivat esiin tärkeimpänä näkökulmana kouluun kiinnittymisen ja oppilaiden vertaissuhteiden tukemisen osana kouluarkea. Oppilaat korostivat huomion suuntaamista sellaisiin pedagogisiin ratkaisuihin, jotka edesauttavat toisiin tutustumista. Hyvinvointia parantavia ja yhteisöllisyyttä luovia toimintatapoja tulisi kehittää varsinkin heikosti kouluun kiinnittyneiden tavoittamiseksi. (Markkanen & Pusa, 2023, s. 45.)

Aihe on ajankohtainen ja tärkeä sekä nuorten kouluhyvinvoinnin parantamiseksi, mutta myös koulun opiskelijahuollon ja opettajien työn tueksi. Opettajien tietämys kaverisuhteiden mekanismeista ja niiden merkityksestä auttaa heitä huomioimaan ja säätelemään luokan ilmapiiriin ja oppimistuloksiin heikentävästi vaikuttavia tekijöitä (Kiuru, 2018, kohta Kaverisuhteiden merkitys).

2 NUORUUS JA VERTAISUHTEET

Nuoruuden, siirtymäajan lapsuudesta aikuisuuteen, nähdään sijoittuvan ikävuosien 13–25 väliin (Kiuru, 2023, s. 184). Nuorisolaki määrittelee nuoriksi alle 29-vuotiaat (Finlex, 2016). Tieteenalasta ja näkökulmasta riippuen nuoruus voidaan määritellä eri tavoin (Korkiamäki, 2013, s. 51). Tässä opinnäytetyössä rajaan tarkastelun 13–19-vuotiaisiin, yläkoulua ja toisen asteen oppilaitosta käyviin nuoriin.

Nuoruudessa kohdataan samanaikaisesti paljon biologisia, kognitiivisia ja sosiaalisia muutoksia, jotka ajoittuvat koulusiirtymien yhteyteen ja voivat haastaa nuoren hyvinvointia, koulumotivaatiota ja kouluun kiinnittymistä (Hotulainen, 2023, s. 22). Nuoruuteen liittyy tyypillisesti muun muassa itsetietoisuuden kasvamista ja herkkyyttä muiden antamalle palautteelle. Ikätoverit ovat viiteryhmä, joka ohjaa mallioppimisen ja samaistumisen kautta nuoren kehitystä. (Kiuru, 2023, s. 183.) Sosiaalisten suhteiden merkitys korostuu nuoruudessa, koska käsitys itsestä muihin verrattuna on vasta kehittymässä (Junttila, 2022). Nuoret ovatkin toisilleen kasvun ja kehityksen tärkeitä mittareita.

2.1 Vertaissuhteiden merkitys

Puhuttaessa lapsen tai nuoren vertaisista, tarkoitetaan samassa sosiaalisessa, emotionaalisessa tai kognitiivisessa kehitysvaiheessa olevia henkilöitä, usein ikätovereita (Salmivalli, 2005, s. 15). Vertaissuhteet sen sijaan ovat vertaisten välisiä vuorovaikutussuhteita (Pörhölä, 2008). Nuoruusiässä vertaissuhteet muuttuvat, kun nuori hakee läheisempää suhdetta vertaisiin ja irrottautuu vanhemmistaan (Salmivalli, 2005, s. 137). Äkillisesti vaihtuvat ja yhteisen tekemisen pohjalle rakentuneet ikätoverisuhteet muovautuvat nuoruudessa pysyvimmiksi ja tärkeimmiksi ja ovat intensiivisempiä ja intiimimpiä (Kiuru, 2023, s. 191). Tässä tutkimuksessa tarkoitan *vertaissuhteilla* nuorten suhteita samaa koulua käyviin, suunnilleen samanikäisiin nuoriin.

Lasten vertaisryhmistä puhuttaessa viitataan usein pelkästään myönteisiin vaikutuksiin, sillä ryhmään kuulumisen nähdään esimerkiksi edistävän sosiaalisia taitoja ja moraalijattelua. Nuorten kohdalla vertaisryhmiä tarkastellessa havaitaan voimavarojen sijaan paljon kielteisiä vaikutuksia, esimerkiksi huonon seuran vaikutuksia esimerkiksi päihteiden käyttöön tai muuhun antisosiaaliseen käyttäytymiseen. Silti nuoruudessa vertaisten vaikutukset ovat sekä positiivisia että negatiivisia. (Salmivalli, 2005, s. 15, 137; Korkiamäki, 2018.)

Koulu on lapselle ja nuorelle tärkeä paikka kasvun ja kehityksen kannalta, sillä siellä opetellaan kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille tärkeitä sosiaalisia, akateemisia ja käytännöllisiä taitoja. (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 13.) Koulun perspektiivistä koulussa olennaista on opetussuunnitelman mukainen opettaminen ja oppiminen, yhteiskuntakelpoisten kansalaisten kasvattaminen sekä arvojen ja asenteiden välittäminen (Peltola, 2024, s. 111; Korpela-Liimainen & Tauriainen 2023, s- 218). Koulun tärkeänä tehtävänä on myös huolehtia, että nuorella olisi side ryhmäänsä ja kokemus sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunteesta. Toisaalta tulisi havainnoida niitä tekijöitä, jotka koulussa edistävät segregaatiota ja toiseuden kokemuksia. (Korpela-Liimatainen & Tauriainen 2023, s. 219.) Myös perusopetuksen laatuksiteereissä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin toteutumiseen sisältyy olennaisesti kuulumisen tunne koulun ja luokan sosiaalisessa yhteisössä (Opetushallitus, 2025).

Ikätoverisuhteet saatetaan kuitenkin aikuisten taholta nähdä koulun arjessa riskinä hyvinvoinnille, oppimiselle ja häiriötekijöinä koulutyölle. Tämän vuoksi nuorten väliset suhteet ovat usein kontrollin ja rajoitusten alaisina häiriöiden välttämiseksi, vaikka opettajat tiedostavatkin kaverisuhteiden mahdollisuudet ja riskit. Tällöin hukataan helposti vertaissuhteiden mahdollisuus hyvinvoinnin edistämiseen. (Korkiamäki & Wiro, 2022, s. 129, 131.)

Oppilaille koulu näyttäytyy sosiaalisten suhteiden kannalta merkittävänä tilana, jossa oma paikka muodostuu ja muokkautuu suhteessa ikätovereihin. Koulu on voimakkaasti vertaisryhmälatautunut tila, jossa nuori joutuu kohtaamaan myös sellaisia vertaisia, joita muualla olisi mahdollisuus vältellä. (Peltola, 2024, s. 111; Kiilakoski, 2012, s. 17.) Koska koulu ohjaa vertaissuhteisiin

ulkoapäin, ei nuorilla ole mahdollisuutta valita vuorovaikutuskumppaneitaan, ja siksi toimivien vertaissuhteiden muodostaminen ja ylläpitäminen voikin olla haastavaa ja jopa hyvinvointia ja kehitystä heikentäviä (Pörhölä, 2009, s. 84).

Nuoret ovat koulussa muiden nuorten tarkkailtavana ja arvioitavana ja yksin oleminen on usein mahdotonta. Ryhmän jäsenyys ja muiden mielipiteet ovatkin monelle tärkeitä ja voivat vaikuttaa toimimaan vastoin koulussa vallitsevia virallisia normeja. Nuoren asema rakentuu koulussa erilaisten jäsenyyskamppailujen ja hierarkioiden kautta. Muodostunut käsitys nähdään olevan melko vakiintunut, ja sillä on vaikutus kaverisuhteiden syntymiseen. Prosessin myötä nuori saavuttaa asemansa, joka määrittelee hänen toimintamahdollisuutensa ryhmässä. Hierarkiassa suosituimmat nuoret voivat toimia vapaammin ja ottaa enemmän riskejä kuin asemaltaan heikommat, joilla on rajatummat toimintamahdollisuudet. (Kiilakoski, 2012, s. 17, 55.)

Vertaisryhmässä oleminen on nuorelle palkitsevaa, sillä kaveriporukka edustaa ajanvietettä, kumppanuutta, läheisyyttä ja ryhmään kuuluvuuden tunnetta (Salmivalli, 2005, s. 32). Ryhmässä toimimisen ja kompromissien tekemisen opettelu, oman paikan hakeminen ja johtajuus ovat keskeisiä vertaisryhmän tehtäviä (Kiuru, 2023, s. 217–218). Sosiaalisen vertailun kautta rakennetaan minäkuvaa ja näkemystä itsestä. Vertaisryhmällä on vaikutusta niin välittömään sopeutumiseen kuin pidempiaikaiseen hyvinvointiin. (Salmivalli, 2005, s. 32.) Samanikäisten seura auttaa nuorta jaksamaan koulussa, ja sitä kautta koulu instituutiona ilmentyy nuorelle ympäristönä, jossa voi tuntea olevansa hyväksytty. Ryhmän jäsenenä ja hyväksyttynä koulunkäynti on motivoivaa, joten kavereiden seuralla ja yhdessäololla on merkittävä osuus kouluhyvinvoinnissa ja jäsenyydessä kouluyhteisössä. (Kiilakoski, 2014, s. 37.)

Sosiaaliset suhteet ovatkin tärkeä suojatekijä koulunkäynnin kannalta. Oppilas, jolla on hyvät sosiaaliset suhteet, ei halua vaarantaa niitä huonolla käytöksellä, jolloin sosiaalisilla suhteilla on estävä vaikutus epäsuotuisaan käytökseen. (Virtanen, 2023, s. 46.) Nuorten välisellä sosiaalisella tuella on voimakas ryhmään kiinnittävä merkitys. Tukea saadessaan nuori tuntee olevansa osa porukkaa, ja tämä lisää emotionaalista sitoutumista ja vastavuoroisuuden

velvoitetta. Porukan jäsen kokee velvollisuutena tuen antamista myös toisille. Tällä on vahva kouluun kiinnittymistä ja yhteisöllistä hyvinvointia vahvistava merkitys. (Korkiamäki, 2025.)

Vaikka moni nuorista voi hyvin ja kokee hyväksyntää, on myös nuoria, jotka jäävät toistuvasti ulkopuolisiksi erilaisissa vertaisyhteisöissä. Vertaisryhmässä torjutuksi joutuminen vähentää yksilön mahdollisuuksia kehittää sosiaalisia taitojaan, oppia ikätovereiltaan ja saada kokemuksia myönteisten oppimiskokemusten jakamisesta (Salmivalli, 2025, s. 56; Kiuru, 2023, s. 220). Jatkuvasti torjutuksi joutuva saattaa alkaa nähdä itsensä sosiaalisesti epäonnistuneena, ja torjutuksi tuleminen onkin kehityksellinen riski, joka voi vaikuttaa yksinäisyyden kokemuksiin, eristäytymiseen ja kiusatuksi joutumiseen. Kohtalainenkin suosio vertaisten keskuudessa suojaa lasta vaikeuksilta. (Salmivalli, 2005, s. 34.)

Opintojen nivelvaiheissa, esimerkiksi siirryttäessä alakoulusta yläkouluun tai yläkouluista toiselle asteelle, sosiaalisiin suhteisiin vaikuttaminen on erityisen tärkeää. Nuorella vaihtuu tällöin usein sekä fyysinen että sosiaalinen kouluympäristö. Vasalammen ja kollegoiden tutkimuksessa yläkouluun siirtyvillä tyttöillä, joilla oli huolta kaverisuhteistaan, oli myös enemmän uupumusasteista väsymystä ja kyynistä asennetta koulutyötä kohtaan. Saattaakin olla, että voimavarojen puutteista kärsivät oppilaat hyötyisivät sosiaalisten suhteiden tuesta koulusiirtymien aikana. (Vasalampi, 2022, kohta Sosiaaliset suhteet opintojen nivelvaiheessa.)

3 KOULUUN KIINNITTYMINEN

Puhuttaessa kouluun kiinnittymisestä (eng. student engagement) käsitteellistetään nuoren kokemuksia koulusta sekä tarkastellaan koulussa pärjäämisen edellytyksiä sekä koulunkäynnin ongelmia. Kiinnittyminen viittaa siihen, mikä merkitys koululla on nuorelle, ja millaiseksi koulunkäynnin rooli nuoren tulevaisuudenkuvissa muodostuu (Virtanen & Kuorelahti, 2014, s. 105; Virtanen, 2017, s. 4). Se kuvaa oppilaiden yhteyttä toisiinsa, koulunkäyntiin liittyviin aikuisiin sekä opiskeltavaan aiheeseen (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 18–19; Myllykoski-Laine ym., 2024, s. 15).

Kouluun kiinnittyminen rakentuu suhteessa vertaisiin, opettajiin ja yhteisöön esimerkiksi siinä, kokevatko oppilaat kuuluvansa kouluun tai olevansa osa porukkaa (Ollila ym., 2020, s. 495). Kouluun kiinnittyminen ja sen lähikäsitteet liittyvät myönteisesti ilmiöihin, joilla voidaan vaikuttaa oppilaan elämänlaatuun (Manninen, 2018, s. 17).

Myllykoski-Laineen ym. (2024, s. 15) mukaan kouluun kiinnittymisen käsitteellä tarkastellaan yksilön kokemusten lisäksi myös sellaisia yhteisöllisiä toimia, joilla yksilön kokemuksia toimintaympäristöstään voidaan tukea. Kouluun kiinnittymistä voidaan tukea esimerkiksi toimintakulttuurin, tukimuotojen ja ryhmäytymisen kautta (Korpela-Liimatainen & Tauriainen, 2023, s. 223). Kiinnittymisen vahvistaminen onkin kansainvälisessä tutkimuksessa usein yksi päämäärä koulun kehitystyössä (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 18–19).

Kouluun kiinnittymisen juuret ovat 1980-luvulla, jolloin Jeremy Finn loi pohjaa kouluun kiinnittymisen tutkimiselle esittämällä osallistumisen-samaistumisen mallin. Sen mukaan oppilaan vetäytyminen ja heikko koulun toimintaan osallistuminen edeltää huonoa menestystä koulussa, jolla on negatiivinen vaikutus oppilaan kuulumisen kokemukseen ja opintojen arvostamiseen. Jos koulu ei pysty tukemaan oppilasta, voi kiinnittämättömyys lopulta johtaa koulun keskeyttämiseen. (Finn, 1989, s. 119, 123.) Koulussa olisikin tärkeää tunnistaa heikosti kiinnittyneet oppilaat sekä negatiiviseen koulukokemukseen liittyviä

riskitekijöitä (Manninen, 2018, s. 17). Haasteita heikosti kiinnittyneiden nuorten havaitsemiseen tuo se, että heikko kiinnittyminen ei aina näy ulospäin.

3.1 Emotionaalinen, toiminallinen ja kognitiivinen kouluun kiinnittyminen

Kouluun kiinnittyminen on moniulotteinen käsite, jolle ei ole syntynyt yhtä selkeää määritelmää (Ollila ym., 2020, s. 494). Vaikka kouluun kiinnittymisen tutkimus on vielä jäsentymätöntä, tutkimusta yhdistää kiinnittymisen kolme ulottuvuutta: emotionaalinen, toiminnallinen ja kognitiivinen kiinnittyminen. *Tunneperäisellä eli emotionaalisella kiinnittymisellä* tarkoitetaan oppilaan koulua, oppimista ja koulussa olevia ihmisiä kohtaan kokemia tunteita, kuulumisen tunnetta, mielenkiintoa opittavia asioita kohtaan, intoa ja iloa koulutyöhön. Emotionaalisen kiinnittymisen vastakohtana ovat ahdistuksen, tylsyyden ja surullisuuden tunteminen. (Sergejeff, 2023, s. 12; Virtanen, 2017, s. 5–6; Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 21.) Emotionaalista kouluun kiinnittymistä saattaa olla koulussa vaikeampi tunnistaa kuin toiminnallisia ja kognitiivisia ulottuvuuksia. Tunnetason heikentyneen kiinnittymisen voi kuitenkin havaita silloin, jos oppilas kokee sosiaaliset suhteet kielteisiksi ja jättäytyy pois koulusta tai keskittyminen tehtäviin on vaikeaa. (Sergejeff, 2023, s. 19.) Hyväksyntää, arvostusta ja yhteenkuuluvuutta toisiin kokeva oppilas on emotionaalisesti hyvin kouluun kiinnittynyt (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 21).

Toinen kiinnittymisen ulottuvuus on koulun toimintaan osallistuminen eli *toiminallinen kiinnittyminen*, jolla viitataan nuorten näkyvään käyttäytymiseen; sinnikkyYTEEN ja aktiivisuuteen toiminnoissa, aikataulujen ja sääntöjen noudattamiseen sekä läsnäoloon (Virtanen, 2017, s. 5–6; Virtanen, 2023, s. 20–21). Toiminallinen ulottuvuus on ainoa, jota opettajan on mahdollista havaita (Virtanen, 2016, s. 57). Kolmantena ulottuvuutena pidetään koulun kokemista merkityksellisenä eli *kognitiivista kiinnittymistä*, joka kattaa myös itsesäätelyn ja opiskelustrategiat, opiskeluun panostaminen, oppimishalun ja oppisen haasteiden vastaanottamisen. Päämäärätietoisuus ja tavoitteellisuus sekä arvostus koulutusta kohtaan ovat myös kognitiivista kiinnittymistä. (Sergejeff, 2023, s. 12; Virtanen, 2017, s. 5–6.; Virtanen, 2023, s. 20–21.) Kouluun

kiinnittymisen kolmiulotteisuus korostaa sitä, että sillä tarkoitetaan muutakin kuin hyvää käytöstä, sillä käytöstason lisäksi suotuisa kehitys, menestyminen opinnoissa edellyttää koulun arvoihin samaistumista ja yhteisöön kuulumisen tunnetta (Virtanen ym. 2016, s. 57–58).

Useimmiten kouluun kiinnittymistä tutkitaan oppilaiden itsearviointikyselyillä. Varsinkin tunneperäistä ja kognitiivista kiinnittymistä selvitetessä itsearviointi on tärkeä väline, sillä henkilökohtaiset kokemukset eivät välttämättä ole toiminnallisen kiinnittymisen tapaan havaittavissa ulkopuolisen silmin. Oppilaiden kokemuksia kuulumisesta kouluun tulisikin seurata systemaattisesti, jotta negatiiviset muutokset havaittaisiin ajoissa ennen sen vaikutusta esimerkiksi koulumenestykseen. (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 32; Virtanen ym. 2016, s. 57.) Nuoren tulevaisuuden kannalta erityisen kriittinen vaihe on perusopetuksesta toiselle asteelle onnistuneesti siirtyminen ja opintojen suorittaminen valmistumiseen asti (Liinamaa ym., 2022, s. 141).

3.2 Kouluun kiinnittymisen merkitys

Suurimmalle osalle oppilaista koulunkäynti on merkityksellistä ja he kiinnittyvät kouluun hyvin. Kiinnittymisessä on havaittu kuitenkin enemmän haasteita yleisillä luokka-asteilla. (Markkanen ym., 2023, s. 2.) Nuoren tulevaisuuden kannalta erityisen kriittinen vaihe on perusopetuksesta toiselle asteelle onnistuneesti siirtyminen ja opintojen loppuun saattaminen. Nuoria tulisikin tukea erityisesti kriittisten nivelvaiheiden kohdalla koulun keskeyttämisen ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. (Liinamaa ym., 2022, s. 141.)

Koulu on usein kompleksinen ympäristö, jolla voi olla tukeva tai heikentävä vaikutus kouluun kiinnittymiseen (Ulmanen, 2017, s. 23). Hyvällä kouluun kiinnittymisellä on yhteyksiä akateemiseen koulumenestykseen ja riskikäyttäytymisen vähentymiseen. Mielellään koulua käyvät oppilaat, jotka arvostavat koulua ja työskentelevät sinnikkäästi, pärjäävät koulussa kiinnittymättömiä oppilaita paremmin. Oppilas, joka on hyvin kiinnittynyt kouluun, koee olevansa arvostettu, hyväksytty ja tuettu. Koulunkäynti on säännöllistä ja oppilas

noudattaa aikatauluja, eivätkä satunnaiset haasteet vaikuta häneen suuresti. (Virtanen, 2017, s. 4; Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 33.) Hyvä kouluun kiinnittyminen on yhteydessä myös esimerkiksi vähäisempään koulu-uupumukseen heikosti kiinnittyneihin verrattuna (Manninen, 2018, s. 39).

Jos oppilaalla on myöhästymisiä, epämääräisiä poissaoloja tai oppilas on pidempään poissa, kouluun kiinnittyminen on usein heikkoa. (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 13.) Heikko kouluun kuuluminen, joka on yksi tunneperäisen kiinnittymisen osa-alueista, voi näyttäytyä käyttäytymisen haasteina, heikkona koulumenestyksenä sekä akateemisen sinnikkyuden puuttumisena. Toimivilla ihmissuhteilla on kuitenkin positiivinen vaikutus käyttäytymisen haasteisiin, joten niiden syntymiseen tulisi koulussa antaa monipuolisia mahdollisuuksia. (Virtanen, 2016, s. 57; Virtanen ym., 2016, s. 56.) Kaverisuhteilla on tutkimusten mukaan vaikutusta myös kouluinnostukseen, koulumenestykseen, tavoitteisiin sekä oppilaiden yleiseen hyvinvointiin (Korkiamäki, 2024). Sosiaalisten suhteiden tukeminen, ja esimerkiksi oppilaitten ryhmäytyminen ovatkin merkittävässä osassa lasten ja nuorten koulunkäynnin sujuvuuden parantamisessa.

3.3 Kouluun kiinnittymisen suhde lähikäsitteisiin

Oppilaiden suhdetta kouluun on Suomessa hahmoteltu perinteisesti esimerkiksi *kouluviihtyvyyden*, *osallisuuden*, *koulukiinnittyneisyyden* tai *jäsenyyden* käsitteiden kautta sekä *yhteisöllistä hyvinvointia* tarkastellen. Nämä käsitteet ilmentävät yksilön ja ympäristön välille muodostuvia tiedollisia, toiminnallisia ja tunnetason yhteyksiä. (Myllykoski-Laine ym., 2024, s. 15.)

Tutkimusaineistossani väitöskirjatutkija Sanna Ulmanen (2017) käyttää *koulu-työhön kiinnittymisen* käsitettä. Suomessa puhutaan usein myös *kouluun sitoutumisesta*, jonka painopiste on enemmän kognitiivisessa ja toiminnallisessa kiinnittymisessä. Oppilas voi tällöin olla sitoutunut koulunkäyntiin, mutta ei koe myönteisiä tunteita koulua kohtaan. (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 18.) Kouluun kiinnittymisen lähikäsite on kouluviihtyvyys. Kouluun kiinnittyminen edistää Mannisen (2018, s. 89) mukaan kouluviihtyvyyttä. Kouluviihtyvyys ja

kouluun kiinnittyminen näyttäytyivät Mannisen tutkimuksen perusteella hyvin rinnakkaisina kokemuksia ja käsitteinä. Myös *kouluhyvinvointi- ja motivaatio-tutkimus* liikkuvat melko lähellä kouluun kiinnittymisen käsitettä. Koulutuksen lainsäädännössä ei mainita kouluun kiinnittymistä, vaan puhutaan esimerkiksi *yhteisöllisyyden* käsitteestä, jolla on yhteneväisyyksiä kouluun kiinnittymisen emotionaalisiin ulottuvuuksiin korostaen yksilön kokemusta ympäristöstä, joka näyttäytyy myönteisenä ja mukaan ottavana (Myllykoski-Laine ym., 2024, s. 17).

Tähän opinnäytetyöhön olen valinnut kouluun kiinnittymisen käsitteen, sillä se viittaa myös tunneperäiseen kiinnittymiseen ja kuvaa paremmin ilmiön moniulotteisuutta. Koska aihetta kuitenkin tutkitaan erilaisten käsitteiden kautta, pidän tutkielmaa rikastuttavana käsitellä myös lähikäsittein tehtyjä tutkimuksia.

3.4 Kouluun kiinnittymättömyys ja poissaolot

Kouluun kiinnittymistä tutkittaessa on tarpeen kuvata myös kouluun kiinnittymättömyyttä ja koulupoissaoloja sekä niiden seurauksia. Suomessa arvioidaan olevan vähintään 4 000 kouluakäymätöntä yläkoululaista (Määttä, 2020, s. 17).

Mannisen (2018, s. 92) mukaan kasvaneet poissaolot ovat indikaattori kouluun kiinnittymisen ja kouluviihtyvyyden laskusta. Toisinaan kouluun kiinnittymätön nuori voi ajautua tilanteeseen, jossa kouluun menemiseen ei löydy enää syitä, vaan oppilas on vähitellen etäännytynyt ja vieraantunut kouluympäristöstä. (Virtanen & Pelkonen 2023, s. 28.) Koulunkäynnin muuttuessa epäsäännölliseksi tai sen keskeytyessä kokonaan, häiriintyy oppilaan akateeminen ja sosiaalinen kehitys. Tällä voi olla seurausta erilaisten tukipalveluiden tarpeeseen sekä jopa syrjäytymiseen opinoissa ja koko yhteiskunnassa (Hotulainen ym., 2024, s. 17.) Koulupoissaolojen havaitseminen ja niihin reagoiminen heti alkuvaiheessa on erittäin tärkeää, sillä haasteet kasvavat yleensä asteittain, ja poissaloilla on vaikutusta hyvinvoinnin laskuun ja oppimistuloksiin (Markkanen, 2022, s. 137; Markkanen ym. 2023, s. 1).

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYYS

Kouluun kiinnittyminen ja koulupoissaolot muodostavat jokapäiväisen haasteen koulun henkilökunnalle ja moniin koteihin. Nuoria tukevat aikuiset kaipaavat tietoa ja täydennyskoulutusta oppilaiden koulunkäynnin tukemiseen. (Virtanen & Pelkonen, 2023, s. 14.) Kiinnostukseni aiheeseen on herännyt työni ja opintoihin liittyvien harjoittelujen kautta kouluissa, lastensuojelulaitoksessa sekä koulunkäynnin tukemiseen keskittyneessä hankkeessa, joissa kaikissa sekä nuorten vertaissuhteiden että koulunkäynnin haasteet ovat olleet vahvasti läsnä. Näistä lähtökohdista valitsin opinnäytetyöni aiheen, sillä koulun vuorovaikutussuhteilla on merkittävä tehtävä nuorten koulumotivaatiossa ja opintojen loppuun saattamisessa. Opinnäytetyöni tilaajana toimii Satakunnan ammattikorkeakoulu.

4.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, millainen merkitys nuorten vertaissuhteiden haasteilla on yläkoululaisten ja toisen asteen opiskelijoiden kouluun kiinnittymisessä. Valitsin tarkastelun näkökulmaksi nuorten näkemykset, sillä heidän näkökulmansa kouluun on tärkeä monella tavalla; koulussa viihtymisellä on vaikutusta oppimiseen ja esimerkiksi kiusaamisen estäminen edellyttää koulun aikuisilta tietoa nuorten keskinäisistä suhteista ja toimintatavoista. Hyödyllistä on myös tuntee, mistä nuoret koulussa innostuvat, ja millaisena nuoret näkevät paikan, joka edustaa heille tärkeää instituutiota oman elämänsä rakentumiselle. (Kiilakoski, 2012, s. 9.) Opinnäytetyön aihe tuottaa tietoa kouluyhteisöjen hyvinvoinnin ja toiminnan tukemisen avuksi.

Tutkimuskysymykseni on

1. Miten ja millaisina haasteet nuorten vertaissuhteissa vaikuttavat nuorten kouluun kiinnittymiseen?

4.2 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus metodina

Tutkimus toteutetaan kouluun kiinnittymisen kuvailevana kirjallisuuskatsauksena olemassa olevan tutkimustiedon pohjalta. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on tutkia aiheesta olemassa olevia tutkimuksia. Tutkimustekniikkana kirjallisuuskatsauksen on määrä koota yhteen tutkimustuloksia käsiteltävästä aiheesta, jotka yhdessä tuottavat uutta tutkimustietoa. Kirjallisuuskatsauksia voidaan jaotella erilaisiin tyyppeihin, joista olen opinnäytetyöhöni valinnut kuvailevan kirjallisuuskatsauksen. Metodina kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleiskatsaus, jota ei rajoita tiukat säännöt, vaan tutkimusaihetta voidaan kuvata laaja-alaisesti ja aiheen ominaisuuksia luokitellen. (Salminen, 2011, s. 4,6.) Kirjallisuuskatsaus ei kuitenkaan tule olla pelkkä kirjallisuuslistan tekemistä tai referointia, vaan tutkimisen kokonaisuus, jossa tieteellinen ja luova prosessi kulkevat rinnakkain (Vilkkä, 2023, s. 11–16).

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen perusta on tutkimuskysymys, jonka ympärille tuotetaan valitun aineiston avulla laadullinen ja kuvaileva vastaus. Katsauksen vaiheita ovat tutkimuskysymyksen muodostaminen, aineiston valinta, kuvailun tuottaminen ja tuloksen tarkasteleminen. (Kangasniemi ym., 2013, s. 291.) Kirjallisuuskatsauksella on mahdollista osoittaa, että jokainen tutkimus auttaa ymmärtämään käsiteltävää aihetta paremmin. Katsausta tehdessä on mahdollisuus tunnistaa tutkimusten keskenään ristiriitaisia tuloksia, nostaa esiin uusia tutkimustapoja sekä havaita aiemman tutkimustiedon puutteita. (Vilkkä 2023, s. 150.) Kirjallisuuskatsauksen eettisyys edellyttää tekijältä jatkuvaa laadunarviointia, läpinäkyvää työskentelyä ja luotettavuuden tarkastelua. Lisäksi työskentelyssä tulee tavoitella uutta tietoa ja pyrkiä tiedon hyödynnettävyyteen tutkimussuunnitelman mukaisesti. (Vilkkä, 2023, s. 38.)

4.2.1 Tiedonhaku

Tutkittavat aihepiirit ovat usein monialaisia (Vilkkä, 2023, s. 46). Opinnäytetyön tiedonhaussa olenkin tutustunut usean eri tutkimusalan lähteisiin, sillä kouluun kiinnittymistä on tutkittu usealla alalla. Mukaan valittu tutkimusaineisto edustaa kasvatustieteiden, erityispedagogiikan ja psykologian alan tutkimuksia.

Teoriaosuudessa olen lisäksi käyttänyt sosiologian ja nuorisotutkimuksen kirjallisuutta.

Aineiston etsimiseen olen käyttänyt Finna-, Julkari- ja Google Scholar -hakupalveluita. Haut tehtiin kevään 2025 aikana. Käytin eri hakulausekkeita monipuolisen aineiston löytämiseksi. Hakulausekkeet ovat taulukossa 1. Rajasin hakua vuosien 2017–2025 aikana julkaistuihin suomen- ja englanninkielisiin tutkimuksiin. Tein useita hakuja, sillä runsaasta hakutulosten määrästä huolimatta tutkimuskysymyksiini vastanneita tutkimuksia oli melko vähän. Kansainvälistä tutkimusta löytyy kouluun kiinnittymisestä jo enemmän, mutta suomalaista kouluun kiinnittymisen tutkimusta ei ole tehty vielä kovin pitkään.

Taulukko 1 Hakukoneille asetetut hakukriteerit ja mukaan otetut artikkelit

Tietokanta	Hakulauseke	Hakutulokset	Valitut	Aineisto
Finna	"kouluun kiinnittyminen" AND vertaiset	18	3	Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kokemuksia sosiaalisista suhteista ja niiden merkityksestä yläkouluun kiinnittymisessä Sukupuoli, vanhempien koulutustaso ja koulukiusaamisroolit emotionaalisen ja kognitiivisen kouluun kiinnittymisen selittäjinä kuudennella ja seitsemännellä luokalla Kouluviihtyvyys ja siihen liittyvät tekijät peruskoulussa ja toisen asteen opinnoissa Kouluakäymättömyyteen vaikuttavat yksilö- ja yhteisötason riskitekijät Suomessa ja kouluakäymättömien nuorten tulevaisuuskäsitykset
Finna	opintoihin kiinnittyminen	102	2	Ammatillisissa opinnoissa kiusaamista kokeneiden nuorten opintoihin kiinnittyminen ja odotukset tulevaisuudesta "Mä olen saanut mahdollisuudet oppia" Opintoihin kiinnittyminen ammatillisessa koulutuksessa
Finna	"school engagement"	56	2	Students' Perceptions of the Quality of School Life, Health, and Health Behaviours in Finnish Comprehensive Schools Forms of Bullying and Associations Between School Perceptions and Being Bullied Among Finnish Secondary School Students Aged 13 and 15
Finna	"sosiaaliset suhteet" AND "koulu" AND "haasteet"	153	1	Sosiaaliset suhteet koulunkäynnissä vahvuutena ja haasteena - nuorten kokema sosiaalinen tuki kotona ja koulussa

Finna	kouluun kuuluminen	85	1	Kuuluvuuden tunne ja poissaolot maahanmuuttotaustaisilla oppilailla
Julkari	kouluun kiinnittyminen	4	1	Perheen sosiaalisen taustan ja subjektiivisen koulu yhteisöaseman yhteys yhdeksäsluokkalaisten kouluun kiinnittymiseen
Google Scholar	hyvinvointi AND kouluun kiinnittyminen AND koulupoissaolot	84	1	Poissaolojen yhteys hyvinvointiin, motivaatioon ja opintojen etenemiseen
Google Scholar	koulunkäynnin keskeytyminen AND yläkoulu	67	1	Koulussa koetut paineet ja koulunkäynnin keskeytyminen nuorten monien maailmojen näkökulma
Google Scholar	"hyvinvointi" AND "kouluun kiinnittyminen"	175	4	Yksinäisyys ja heikko emotionaalinen kiinnittyminen toisen asteen koulutuksen keskeyttämisriskiä ennakoivina tekijöinä Erityisen ja tehostetun tuen oppilaiden kokemuksia kouluhyvinvoinnista sekä koulun merkityksestä heidän elämässään Miten kiinnittyä kouluun? Oppilaiden näkökulma koulutyöhön kiinnittymisen haasteisiin Hankkeen loppuraportti: Poissaolojen yhteys hyvinvointiin, motivaatioon ja opintojen etenemiseen

Kangasniemen ym. (2013, s. 295) mukaan kuvailevassa kirjallisuuskatsauksen aineiston valinnassa tulee tarkastella alkuperäistutkimuksen roolia suhteessa tutkimuskysymykseen, kuten siihen, miten ne esimerkiksi täsmentävät tai kritisoivat tutkimuskysymystä. Aineiston määrä riippuu tutkimuskysymyksen laajuudesta.

4.2.2 Aineiston valinta ja kuvailu

Käydessäni läpi hakutuloksia, valitsin mukaan vain suomalaisissa kouluissa toteutettuja tutkimuksia, koska olin kiinnostunut nimenomaan suomalaisnuorten kokemuksista. Valittujen tutkimusten tuli käsitellä yläkouluikäisten tai toisen asteen oppilaitoksissa opiskelevien nuorten kouluun kiinnittymistä ja vertais-suhteita. Lisäksi rajasin tutkimuksia niin, että mukaan hyväksyttiin pro graduja, väitöskirjoja sekä erilaisten kehittämishankkeiden raportteja. Analysoitavaksi valitsemani tutkimukset tuli olla julkaistu vuonna 2017 tai sen jälkeen. Valittuun

tutkimusaineistoon tuli olla rajoittamaton ja maksuton pääsy. Aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit ovat taulukossa 2.

Taulukko 2. Aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Vastaa tutkimuskysymyksiin	Ei vastaa tutkimuskysymyksiin
Julkaistu 2017 tai sen jälkeen	Julkaistu ennen 2017
Julkaistu suomeksi tai englanniksi	Julkaistu muulla kielellä
Viranomaistahon tutkimusraportti, vertaisarvioitu artikkeli, väitöskirja, Pro gradu -tutkielma	Opinnäytetyö, kandidattututkielma
Tutkimus toteutettu Suomessa	Tutkimus toteutettu muualla kuin Suomessa
Tutkimusteksti saatavilla kokonaisuudessaan	Tekstiä ei saatavilla kokonaisuudessaan
Käsittelee yläkoululaisia tai toisen asteen opiskelijoita	Käsittelee muissa oppilaitoksissa opiskelevia
Tutkittu nuorten näkökulmasta	Tutkittu muiden kuin nuorten näkökulmasta

Valittu aineisto koostuu tutkimuksista ja raporteista, jotka on tehty pääosin kasvatustieteiden, mutta myös psykologian, liikuntatieteiden ja erityispedagogiikan laitoksilla. Osa materiaalista on yleiskatsauksia, joissa tutkimusala ei näy. Aineistoon kuuluu neljä väitöskirjaa, kuusi pro gradu -tutkielmaa, viisi tutkimusartikkelia ja yksi hankeraportti. Aineiston koko valikoitui melko laajaksi, sillä tutkimuskysymyksiäni käsittelevät kohdat eivät kaikissa tutkimuksissa ja raporteissa olleet kovin suuressa osassa. Aineiston hankinta edellytti laajaa perehtymistä tutkittavaan aiheeseen, sillä esimerkiksi otsikon ja tiivistelmän perusteella relevantilta vaikuttanut aineisto saattoikin vastata tutkimuskysymyksiin puutteellisesti, jos lainkaan. Kangasniemi ym. (2013, s. 296) toteaa, että kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa aineiston valinnassa tehdään jatkuvaa reflektointia suhteessa tutkimuskysymykseen. Näin ollen sekä tutkimuskysymys ja aineisto muokkautuvat koko tutkimuksen teon ajan. Valittu aineisto on liitteessä 1.

4.2.3 Aineiston analyysi

Aineiston analyysin kuvailu on oltava tarkka, jotta tutkimustulokset ovat toistettavissa ja johtopäätökset jäljitettävissä. Kangasniemen ym. (2013, s. 295) mukaan aineiston kerääminen ja sen läpikäynti analysoiden tapahtuvat osittain samanaikaisesti. Omassa tutkimuksessani monet tutkimuksen osat kehittyivät eteenpäin limittäin.

Kävin valitun aineiston läpi sisällönanalyysin keinoin, jossa pyrin löytämään toistuvia teemoja, mutta myös eroavaisuuksia. Poimin aineistosta kohdat, jotka vastasivat tutkimuskysymykseeni nuorten näkökulmasta. Teemoittelin valitut kohdat kouluun kiinnittymistä haittaavan tekijän mukaan, esimerkiksi ”kiusaaaminen”, ”ulkopuolisuus” tai ”yksinäisyys”. Teemoittelussa on kyse siitä, mitä kustakin teemasta on sanottu. Pilkkomalla ja jaottelemalla aineisto aiheiden mukaan, on mahdollista vertailla aineistossa olevia teemoja. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, kohta 4.1 Yleinen kuvaus analyysin toteuttamisesta.) Taulukossa 3 kuvataan esimerkkejä aineiston teemoittelusta.

Taulukko 3. Esimerkkejä aineiston teemoittelusta

Ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
”Nuoret kuvasivat varsin yhtenäisesti yläkoulua hyvin hierarkkisenä sosiaalisena yhteisönä, jossa he itse olivat ”ulkopuolisia” tai ”luusereita”.”	Nuoret kokivat paikkansa alhaisena koulun hierarkiassa.	Sosiaalinen status
”Ulkopuolisuuteen liittyi usein voimakas kokemus omasta erilaisuudesta, mikä aiheutti ”painetta normaaliuteen”. Nuoren piti ensin muuttaa itseään ja olemustaan, jotta ”sopisi porukkaan” ja pääsisi yhteisön jäseneksi.”	Nuori koki itsensä ulkopuoliseksi erilaisuutensa vuoksi.	Ulkopuolisuus

5 VERTAISRYHMÄSSÄ KOETTujen HAASTEIDEN VAIKUTUS KOULUUN KIINNITTYYMISEEN

Tutkimusten mukaan vertaissuhteiden sekä oppilaan ja opettajan välisen vuorovaikutuksen nähdään olevan tärkein kouluun kiinnittymistä parantava tekijä (Myllykoski-Laine ym., 2024, s. 51). Tässä tutkimusosiossa tarkastelen, millaisia vaikutuksia haasteellisilla tai puutteellisilla vertaissuhteilla on kouluun kiinnittymiseen tarkastelemani aineiston perusteella. Tutkimuksessa nousi esiin, että haasteet vertaissuhteissa vaikuttavat nuoren kouluun kiinnittymiseen negatiivisesti. Nostan esiin löydökset sosioemotionaalisen kompetenssin ja koulu yhteisöaseman merkityksestä, sosiaalisen tuen puutteesta, ulkopuolisuudesta, yksinäisyydestä sekä kiusaamisesta. Aineiston tulosten tarkastelussa on huomionarvoista, että käsiteltävät aiheet ovat moniulotteisia ja eri tavoin toisiinsa kytkeytyviä mutkikkaita kokonaisuuksia.

5.1 Sosioemotionaalinen kompetenssi ja sosiaalinen tuki

Vaikka sosioemotionaalista kompetenssia käsiteltiin kouluun kiinnittymistä haastavana tekijänä vain yhdessä aineistoni tutkimuksessa, sillä on tärkeä merkitys tutkimustuloksissani, koska sosioemotionaalisen kompetenssin puutteilla on vaikutusta useisiin muihin tutkimuksessani nousseisiin kouluun kiinnittymistä heikentäviin tekijöihin. *Sosioemotionaalisella kompetenssilla* viitataan yksilön taitoon lukea sosiaalisia tilanteita, tulkita niitä sekä käyttäytyä tavalla, joka edistää omia ja yhteisiä tavoitteita loukkaamatta toisia (Junttila 2010, s. 36). Tunteiden tunnistaminen, sosiaalinen ymmärtäminen ja sosiaaliin tilanteisiin liittyvä päättely ovat sosioemotionaalisia taitoja (Poikkeus 2014, s. 87).

Mannisen (2018) väitöstutkimuksen mukaan toisella asteella opiskelijoiden välillä sosiaalisella kompetenssilla oli selkeä yhteys vahvaan kouluun kiinnittymiseen. Tutkimuksessa kävi ilmi, että myös kouluun kiinnittymisen ja kouluviihtyvyyden välinen yhteys on vahva, joten ne voidaan nähdä hyvin rinnakkaisina kokemuksina ja käsitteinä. Yläkoulusta toiselle asteelle siirryttäessä

vahvan sosioemotionaalisen kompetenssin omaavilla oppilailla kouluviihtyvyyks nousi, kun taas keskinkertainen tai alhainen kompetenssi liittyi laskevaan kouluviihtyvyyteen. Mannisen mukaan kouluviihtyvyyttä voidaan parantaa panostamalla oppilaiden sosioemotionaalisen kompetenssin kehittämiseen. Lisäksi Manninen havaitsi korrelaation vertaisten antaman tuen ja sosioemotionaalisen kompetenssin välillä. Vertaisten sekä opettajan ja kodin tuella oli vahva yhteys emotionaaliseen kouluun kiinnittymiseen.

5.2 Vertaisryhmästä syrjäytyminen

Tutkimusaineiston perusteella vertaisryhmästä syrjäytymisellä on heikentävä vaikutus kouluun kiinnittymiseen. Syrjäytyminen nousi esiin ulkopuolelle jäämisenä sekä yksinäisyyden ja kiusaamisen kokemuksina.

5.2.1 Ulkopuolisuus

Osallisuuden kokemukseen kuuluu, että ryhmän jäsenyys on oppilaalle merkityksellinen, hän tulee kohdatuksi ja löytää oman paikkansa yhteisössä (Sergejeff, 2023, s. 68). Vertaisryhmän ulkopuolelle sulkeminen viittaa nuoren epäsuosioon vertaisten keskuudessa. Vastavuoroisten ystävyyssuhteiden rakentuminen on usein haastavaa torjutulle nuorelle, ja hän kokee yksinäisyyttä ja jopa kiusaamista. (Kiuru, 2023, s. 220.)

Ulmasen (2017) väitöstutkimuksen mukaan emotionaalinen kiinnittyminen eli kuulumisen kokemus muodostuu vertaisten ja opettajan antamasta tuesta, joka näyttäytyy luottamuksen, empatian, arvostuksen ja rohkaisun ja sosiaalisen koheesion tunteesta, eli siitä, jakautuuko ryhmän vuorovaikutus tasapainoisesti. Vuorovaikutuksen epätasaisuus aiheuttaa sen, että osa oppilaista kokee ulkopuolisuutta ryhmässä, toisten tuntiessa samanaikaisesti vahvaa yhteenkuuluvuutta. Ulmasen väitöskirjatutkimuksessa vain kolmasosalle nuorista vertaisten havaittiin olevan resurssi emotionaaliseen koulutyöhön kiinnittymiseen.

Ulmasen (2017) tutkimuksen mukaan negatiivinen vaikutus emotionaaliseen kiinnittymiseen oli esimerkiksi *sosiaalisella jännitteellä* sosiaalisen ja affektiivisen ulottuvuuden välillä, jossa oppilas koki koulutyön merkityksellisenä, mutta ei kokenut kuuluvansa kouluyhteisöön. Oppilas koki halveksuntaa ja ulkopuolisuutta vertaisten taholta tilanteissa, joissa hän osoitti kiinnostusta koulua kohtaan. Oppilas kuvasi myös luokassa tapahtuneita keskusteluita tai avunpyyntöjä tilanteiksi, joissa koki häpeää ja pelkoa. Näiden oppilaiden kohdalla puutuivat kokonaan maininnan oppimisen ilosta. *Etääntyminen* puolestaan kuvasi Ulmasen tutkimustuloksissa koulutilanteita, joissa oppilas ei pitänyt koulua merkityksellisenä eikä myöskään kokenut kuuluvansa yhteisöön. Ulmasen tutkimuksessa tuli myös esiin, että vertaisvuorovaikutussuhteita selkeämmin näyttäytyivät opettaja-oppilas-vuorovaikutussuhteiden merkitys kouluun kiinnittymisen kannalta.

Harju-Luukkainen ym. (2018) tutkivat PISA 2015-tutkimuksen perusteella nuorten kokemuksia sosiaalisesta tuesta ja muodostivat aineistosta ryhmiä. Ulkopuoliset-ryhmään kuului 23 prosenttia tutkimukseen osallistuneista nuorista. Heillä raportoitiin enemmän ulkopuolisuuden kokemuksia kuin muilla, mutta myös kiusaamista ja vähäisempää tyytyväisyyttä elämään. Tytöt olivat Ulkopuoliset-ryhmässä yliedustettuina poikiin nähden. Myös tuoreimman Kouluterveyskyselyn (Matikka ym., 2024, s. 3) mukaan tyttöjen kokemus erittäin heikosta osallisuudesta on poikia yleisempää. Nuorten osallisuuden kokemus on ollut laskussa vuodesta 2019 lähtien.

Tunkkari ym. (2024) raportoivat tutkimuksessaan, että oppilaiden, joiden koulupoissaolot alkoivat jo varhain alakouluiässä, kokivat saaneensa keskimääräistä vähemmän sosiaalista tukea peruskoulun ja toisen asteen opintojen aikana sekä vanhemmilta, luokkakavereilta että opettajilta. He kokivat opinnot merkityksettöminä ja itsensä yksinäisinä, ja heidän opintomenestyksensä oli heikkoa. Tunkkarin ym. tutkimuksessa korostui erityisesti vanhempien ja opettajien tuki, mutta vertaisten tuki ei saanut aineistossa kovin suurta merkitystä. Tulosten mukaan poissaoloilla on yhteys nuorten opintopolkuun ja hyvinvointiin varhaisaikuisuuteen asti. Ruudun ja Jahnukaisen (2024) tutkimuksessa koulun keskeyttäneiden nuorten sosiaalisen tuen puute ja sosiaalinen

eristäminen vertaisten taholta näyttäytyivät esimerkiksi kuvauksissa siitä, ”ettei kukaan huomionnut” tai ”välttämätön vuorovaikutus hoidettiin, mutta sen jälkeen käännettiin selkä”.

Niittylahden (2021) väitöstutkimuksessa havaittiin, että erityisesti ammattikoulun ensimmäisellä luokalla on erityisen tärkeää, että oppilas löytäisi kavereita. Opintojen alkuvaiheessa pohditaan usein alavalinnan sopivuutta itselle, ja kavereiden saaminen edesauttaa kuulumisen tunteen syntymistä ja oman paikan löytymistä. Osa oppilaista kertoikin vielä valmistumisvuonnakin pettymyksestä opintoihinsa, joihin liittyi kokemus ulkopuolisuudesta.

Ärtingin (2021) tutkimuksessa oppilaat kuvasivat oppilaiden ryhmäyttämisen jääneen koulussa hyvin vähälle huomiolle ja kaverisuhteiden syntyneen koulun ulkopuolella. Myös oppilaiden kokema yhteenkuuluvuus oli heikkoa eikä heille ollut muodostunut koulussa tukiverkkoa, joka toisi turvaa epävarmoissa tilanteissa.

Alisaari ja Kilpi-Jakonen (2022) tarkastelivat PISA-kyselyiden kautta maahanmuuttajataustaisten, 15-vuotiaiden oppilaiden kouluun kuulumisen kokemuksia. Tuloksista kävi ilmi, että kouluun kuulumisen tunne vaikutti luvattomiin poissaoloihin. Erityisesti kotona puhuttu muu kuin opetuskieli lisäsi oppilaiden kouluun kuulumattomuuden tunnetta. Kouluun kuulumisen kokemus oli sitä heikompi, mitä vanhempana nuoret olivat muuttaneet Suomeen. Lisäksi heillä oli muita todennäköisemmin laajoja koulupoissaoloja. Myös tuoreimman Kouluterveyskyselyn mukaan ulkomailla syntyneet pojat kokivat useimmiten erittäin heikkoa osallisuutta (11 %). Kuitenkin vuoden 2023 Kouluterveyskyselyssä koulunkäynnistä piti useimmiten ulkomaalaistaustaiset Suomessa syntyneet pojat (62 %). Taustaltaan suomalaiset pojat, sekä pojat, jotka ovat syntyneet ulkomailla, pitivät koulunkäynnistä saman verran (58 %). (Matikka ym., 2024, s. 13.) Kuulumisen tunteen lisäämisellä voitaisiin olla merkittävä vaikutus ulkomaalaistaustaisten poikien koulunkäynnin sujuvuuteen.

Koskelan ja Kotalan (2019) tutkimuksessa maahanmuuttajataustaisten nuorten emotionaalista kiinnittymistä heikensi puutteellinen vertaisryhmä. Oppilaat

kertoivat, että koulussa sosiaaliset suhteet olivat jakautuneet maahanmuuttajataustaisten ja kantasuomalaisten välillä. He myös kokivat, että heidän tulisi mieluiten ystäväystyä juuri muiden maahanmuuttajien kanssa. Koulussa koettu rasismi ja ryhmittely vaikutti erillisyyden tunteeseen. Haastateltavat kokivat kuitenkin ystävien ja koulun opettajien vahvistaneen kouluun kuulumisen tunnetta. Samassa tilassa opiskeleminen ei itsestään edistä hyvää vuorovaikutusta ja sosiaalisten suhteiden muodostumista, vaan vuorovaikutus voi muodostua korostamaan esimerkiksi etnisyyden eroja (Peltola, 2024, s. 129).

5.2.2 Yksinäisyys

Kiurun ym. (2023) tutkimuksessa yksinäisyyttä ja ulkopuolisuutta kokeneet oppilaat olivat muita heikommin sitoutuneita koulunkäyntiin. Kiurun ym. jaotellussa *sosiaalinen yksinäisyys* viittaa sosiaalisen verkoston kaipuuseen, *emotionaalinen yksinäisyys* intiimimmän ystävyuden kaipuuseen. Yksinäisyydellä oli oppilaiden keskuudessa vaikutusta mielenterveysongelmiin, alhaiseen itse-tuntoon ja alhaiseen sosiaaliseen hyvinvointiin. Emotionaalinen yksinäisyys oli yhteydessä ulkopuolisuuteen ja sosiaalinen yksinäisyys ennusti nuorella ahdistusta ja masennusta. Vertaisten ulossulkemien nuorten kohdalla luvattomia poissaoloja oli enemmän kuin muulla ryhmällä. Läheisten ystävien puute ja vertaisten syrjinnän kohteeksi joutuminen olivat tutkimuksen mukaan myös yhteydessä siihen, että nuoret joutuivat myöhemmin tekemisiin poliisin kanssa.

Häppärin ja Pulkkisen (2020) toisen asteen opiskelijoita koskevan tutkimuksen mukaan yksinäisyys on merkittävä koulunkäynnin keskeyttämisen riskitekijä. Niillä opiskelijoilla, jotka eivät suorittaneet koulua tavoiteajassa eivätkä edenneet opinnoissaan suunnitelman mukaan, oli ilmennyt enemmän yksinäisyyden kokemuksia jo toisen asteen ensimmäisellä luokalla. Nämä oppilaat olivat myös heikommin emotionaalisesti kiinnittyneitä. THL:n (2023b) mukaan joka kuudes nuori tuntee olevansa yksinäinen ja joka kymmenennellä nuorella ei ole yhtään läheistä ystävää. Tyttöjen yksinäisyys on THL:n mukaan poikia yleisempää, mutta Häppärin ja Pulkkisen tutkimuksessa eroja yksinäisyyden

kokemisessa ja sen vaikutuksessa kouluun kiinnittymiseen ei ollut nähtävissä eroja sukupuolten välillä.

5.2.3 Kiusaaminen

Viimeisimmässä kouluterveyskyselyssä vähintään viikoittaista kiusaamista ilmoitti kokevansa yhä useampi kaikilla kouluasteilla. Kiusaaminen määritellään THL:n (2023a) kyselyssä toisen oppilaan tai porukan epämiellyttävien asioiden sanomiseksi jollekin oppilaalle. Myös kiusoittelu jatkuvasti sellaisella tavalla, josta toinen ei pidä, on kiusaamista.

Harju-Luukkainen ym. (2018) jaottelivat PISA 2015 -aineistosta ryhmiä sosiaalisten kokemusten mukaan, josta Kiusatut-ryhmä edusti pientä osaa, viittä prosenttia vastaajista. Luku kertoo kuitenkin siitä, että jokaisella luokalla on keskimäärin yksi tähän ryhmään kuuluva oppilas. Kiusatuilla oli verrokkiryhmiin verrattuna eniten koulupoissaoloja, alhaisempi tyytyväisyys elämään sekä heikoin luonnontieteellinen osaaminen. Laivamaa ja Rätty (2022) havaitsivat tutkimuksessaan, että kiusatuksi joutuminen vaikutti seitsemännen luokan oppilaiden emotionaaliseen kouluun kiinnittymiseen, ja oli sekä tytöillä että pojilla verrokkiryhmää heikompaa.

Markkanen (2021) ym. ja Markkanen (2022) havaitsivat tutkimuksissa yhteyksiä kouluun kiinnittymisellä ja kiusaamisen kohteeksi joutumisella 13–15-vuotiaiden tutkittavien joukossa. Kiusaamisen kohteeksi joutuivat muita useammin heikosti kouluun kiinnittyneet sekä yksinäisyyttä kokeneet oppilaat. Toisaalta säännöllinen kiusaaminen oli yhteydessä heikompaan kouluun kiinnittymiseen. Heikot ihmissuhteet ennustivat yleisesti useammin kiusaamisen kohteeksi joutumista. Kiusaamistilanteista vain pieni osa tulee koulun aikuisten tietoon. Markkanen ym. korostavatkin, että opettajien tulisi kiinnittää enemmän huomiota luokan sosiaaliseen ilmapiiriin kiusaamistilanteiden havainnon lisäksi. Hyvistä vuorovaikutussuhteista vain hyvä opettaja-oppilas-suhde lisäsi Markkasen mukaan kiusaamisen todennäköisyyttä. Toisaalta Ulmasen

tutkimuksen mukaan taas hyvä opettaja-oppilas-suhde edisti kuulumisen kokemusta vertaisten keskuudessa.

Aijalan (2022) huomasi kiusattuja toisen asteen nuoria koskevassa tutkimuksessa yhteyksiä kiusaamisella ja kouluun kiinnittymisellä. Vaikka Aijalan tutkimuksessa suurin osa kiusaamisen kohteena olleista nuorista oli hyvin kiinnittyneitä kouluun, osa heistä arveli opiskelevansa väärällä alalla, arvosti opintoja vähemmän ja uskoivat useammin alanvaihtoon tai opintopolun keskeyttämiseen kokonaan. Aijalan tutkimus osoitti myös sen, että esimerkiksi ammatillisiin opintoihin liittyvät työpaikkakokemukset ja niissä oppiminen olivat merkittäviä opintojen arvostamisen kannalta. Myönteisiin opiskelukokemuksiin panostaminen ja riittävän ohjauksen ja tuen varmistaminen voivat tukea myös kiusaamista kokeneiden opintopolkua. Myös Kansallisen koulun arviointikeskuksen, Karvin (2023, s. 10), teettämä arviointi tukee Aijalan huomiota. Karvin mukaan peruskouluajan kiusattuna olleet oppilaat arvioivat itsetuntemuksensa ja päätöksentekotaitojensa puutteellisimmiksi kuin kiusaamista kokemattomat nuoret. Nämä oppilaat raportoivat myös vähäisemmästä tuesta jatko-opintoihin liittyen eivätkä kokeneet saaneensa kannustusta opintosuuntien vertailuun.

Ärtingin (2021) tutkimuksen haastateltavat yläkoulun erityistä ja tehostettua tukea opintoihinsa saaneet oppilaat olivat kokeneet koulussa sosiaalista turvatomuutta, joka aiheutti negatiivisia ajatuksia koulua kohtaan. Oppilaat toivat esiin, että haluaisivat kokemansa koulukiusaamisen, kuten ulkopuolelle jättämisen ja sanallisen kiusaamisen takia pysyä näkymättäminä koulussa ja suorittaisivat koulua mieluummin vaihtoehtoisin keinoin, jos se olisi mahdollista. Ärtingin tulokset nostivat esiin sen, että kouluun kiinnittyminen voi oppimisvaikeuksien takia olla hankalampaa, jolloin korostuu sosiaalinen hyväksyntä koulupolkua suojaavana ja tukevana tekijänä.

Haapamäki (2022) tutki kouluakäymättömyyteen liittyviä riskitekijöitä Kouluterveyskyselyn tulosten kautta. Tuloksissa kiusatuksi tuleminen ei lisännyt merkittävästi riskiä kouluakäymättömyyteen. Muiden kiusaaminen sen sijaan lisäsi kouluakäymättömyyden riskiä kaksi-kolmekertaiseksi. Kouluakäymättömät

käyttivät myös kaksi-kolme kertaa todennäköisemmin päihteitä, kokivat vaikeuksia keskittymisessä ja nukkumisessa koulua käyviin oppilaisiin verrattuna.

Laivamaan ja Rädyn (2022) mukaan kiusaavien seitsemännen luokan tyttöjen kouluun kiinnittyminen oli verrokkiryhmää huonompaa, mutta poikien osalta tällaista ei ollut. Kiusaavat tytöt olivat myös kognitiivisesti heikommin kiinnittyneitä muihin tyttöihin nähden. Sekä kiusatuksi joutuneet että itse kiusaavat seitsemäsluokkalaiset olivat Laivamaan ja Rädyn (2022) tutkimusaineistossa heikoimmin kiinnittyneitä sekä emotionaalisesti että kognitiivisesti.

Pörhölän (2009, s. 85) mukaan oppilaalla, joka on sekä kiusatun että kiusaajan roolissa ilmenee vertaissuhteissaan hyvin samanlaisia ongelmia kuin kiusatuilla nuorilla. Ryhmälle tyypillistä on koettu epävarmuus, pelko kavereiden menettämisestä ja epäluottamus muita nuoria kohtaan. Laivamaan ja Rädyn tutkimuksen mukaan tyttöjen heikko emotionaalinen kiinnittyminen oli poikia selkeämmin yhteydessä kouluun kiinnittymiseen sekä kiusaamista kokeneilla että yhtä aikaa kiusatuilla ja kiusaamista kokeneilla. Pojilla samanaikaisesti kiusaajana ja kiusattuna oleminen vaikutti heikentävästi kognitiiviseen kiinnittymiseen.

5.3 Kouluyhteisöasema ja ”normaaliuden” vaade

Nuoren subjektiivinen sosiaalinen asema kuvastaa nuoren mielipidettä sijoittumisestaan sosiaaliseen hierarkiaan ja se voi olla erilainen kuin objektiivinen näkemys. Sosiaalinen asema on koulumyönteisyyttä tukeva tai heikentävä tekijä. Kouluhierarkiassa matalimpana olevilla oppilailla on todennäköisesti vähiten koulumyönteisyyttä. (Kalalahti, 2011, s. 223, 233.)

Ollilan tutkimusryhmän (2020) mukaan yhdeksäsluokkalaisten oppilaiden arvio omasta kouluyhteisöasemasta vaikutti kouluun kiinnittymiseen. Heikointa kiinnittyminen oli heillä, jotka arvioivat oman asemansa hyvin alhaiseksi. Mitä paremmaksi nuori koki oman kouluyhteisöasemansa, sitä vahvemmin hän oli kiinnittynyt kouluun. Kuitenkin kaikkein korkeimmalle itsensä asettaneet nuoret olivat huonommin kiinnittyneitä kuin yhtä sijaa alemmas itsensä sijoittaneet

nuoret. Varsinkin poikien kohdalla erittäin korkeaan sekä matalaan sosiaaliseen asemaan kuuluvat olivat kiinnittyneitä melko samalla tavoin.

Ruudun ja Jahnukaisen (2024) haastatteluaineistossa tarkasteltiin psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa hoidettujen nuorten kertomusten kautta kehityskulkuja oppilaan koulupolun keskeytymiseen. Myös näiden nuorten koulukokemuksissa tuli esiin yläkoulussa koettu vahva hierarkia, jossa haastateltavat määrittivät paikkansa ”ulkopuoliseksi” tai ”luuseriksi”. Aineistossa mainittiin myös, että ”korkean statuksen” nuorilla oli haastateltujen mukaan koulussa valta-asema, josta käsin heillä oli mahdollisuus hallita koko luokan sosiaalisia suhteita.

Ruudun ja Jahnukaisen (2024) haastatteluaineistossa koulun keskeyttäneet nuoret olivat kokeneet vertaisten taholta ulkopuolisuutta, eristämistä, syrjintää, kiusaamista, yksinäisyyttä, väkivaltaa tai useampaa näistä. Tutkimuksessa korostuivat kuvaukset koulussa koetusta yksinäisyydestä ja ulkopuolisuudesta. Näihin liittyi usein voimakas erilaisuuden kokemus ja ”normaaliuden” vaade vertaisten taholta. Koulun ilmapiiri kuvattiin pelottavaksi tai kielteiseksi, ja koulu koettiin esimerkiksi turvattomana. Ruudun ja Jahnukaisen aineiston perusteella haasteet vertaissuhteissa pahenivat yläkoulun myötä.

Kiilakosken (2012, s. 55) mukaan tavallisuuden vaade näyttäytyykin nuorten tavassa käyttää esimerkiksi samanlaisia vaatteita tai symboleita pienentääseen riskiä joutua eristetyksi yhteisöstä. Myös Ärlingin (2021) tutkimuksen mukaan erityisen ja tehostetun tuen oppilaat kokivat jääneensä ryhmän ulkopuolelle siksi, etteivät muut hyväksyneet erilaisia oppijoita tai ymmärtäneet heidän kohtaamiaan oppimisen haasteita, vaan tekivät siitä pilkkaa. Mannisen (2025) tutkimuksessa erityisopetusta saaneet 8-luokkalaiset olivat heikoimmin koulussa viihtyviä. Erityisopetukseen vaikuttavat Mannisen mukaan päätyneet statukseltaan ja identiteetin kehitykseltään heikoimmat oppilaat.

5.4 Negatiivinen mallintaminen

Ulmanen kuvasi tutkimuksessaan *koulutyötä koskevaa jännitettä* siten, että vertaissuhteissa rakentunut kuulumisen tunne vaikutti oppilaan negatiivisiin tunteisiin koulua ja sen merkityksettömyyttä kohtaan. Oppilaat vähätelivät koulua saaden siihen tukea vertaisilta. Näissä tilanteissa oppilaat eivät jakaneet toisilleen lainkaan informatiivista tukea koulutyötä kohtaan. Verratessaan kuudes- ja kahdeksaluokkalaista Ulmanen havaitsi kahdeksaluokkalaisten vahvemman samaistumisen vertaisiin ja koulukielteisiin näkemyksiin. Osa nuorista on alttiimpia kavereiden vaikutukselle kuin toiset. Haavoittuvuuteen vaikuttavat muun muassa koulun vähäinen arvostus vanhempien taholta, oppilaan huono itsetunto tai sosiaalisten suhteiden haasteet. (Vasalampi, 2022, kohta Motivaatio rakentuu sosiaalisissa suhteissa.)

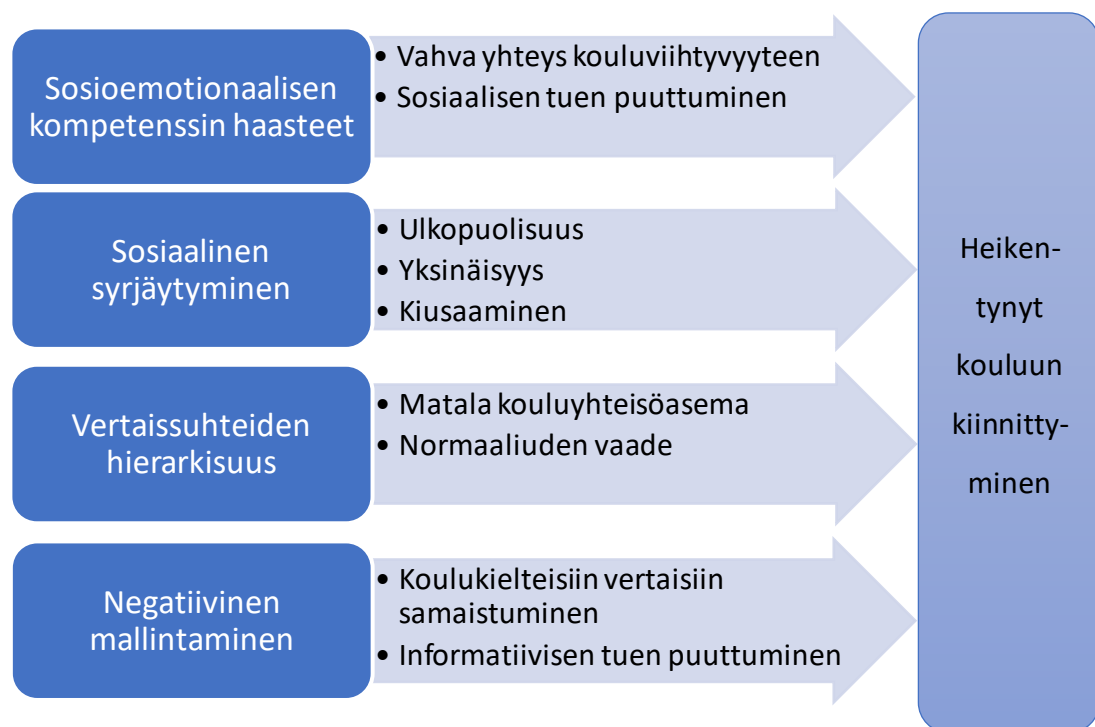
Ruudun ja Jahnukaisen tutkimuksessa koulun keskeyttäneet kertoivat vertaisilta saadusta tuesta kapinoida koulua vastaan. Koulusta pois jättäytyminen tai sinne meneminen riippui samassa tilanteessa olevien vertaisten valinnoista. Vertaisista saatiin sekä veto- että työntövoimaa koulua kohtaan. Ruutu ja Jahnukainen toteavat, että aineiston perusteella koulun maailmaan liittyvät vertaisryhmän haasteet alkoivat tai pahenivat yläkouluun siirryttäessä.

Ulmasen (2017) tutkimus toi esiin, että vahvakaan kuulumisen kokemus ei aina tue oppilaan kouluun kiinnittymistä, vaan voi haastaa myönteisiä emootioita koulua kohtaan sekä opiskelun merkityksellisyyden kokemusta, jos vuorovaikutuksesta puuttuu keskinäinen opiskeluun liittyvä tuki. Vain kolmasosalla Ulmasen tutkittavista vertaisvuorovaikutussuhteiden nähtiin vahvistavan nuoren emotionaalista kouluun kiinnittymisen rakentumista. Heikoimmaksi strategiaksi koulutyöhön kiinnittymisen luomiseksi osoittautui vertaisten arvojen ja asenteiden mallintaminen. Nuori, joka pyrki rakentamaan suhdetta kouluun omien ja vertaisten näkemysten välillä, onnistui parhaiten kiinnittymään koulutyöhön. Haastavaa oppilaan kannalta on, että hän tarvitsee strategista joustavuutta pystyäkseen pitämään toimivat suhteet vertaisiin ja samalla kiinnittymään kouluun.

Toisaalta Markkasen (2022) tutkimuksessa nousi esiin myös havainto siitä, että nuoret, joilla oli koulussa heikot vertaissuhteet, olivat epätodennäköisemmin mukana terveyttä vaarantavassa tekemisessä. Vahva vertaistoiminta voi näin ollen lisätä riskikäyttäytymistä.

Kuviossa 1 on yhteenveto aineistostani esiinnousseista vertaissuhteissa koetuista haasteista, joilla on vaikutusta kouluun kiinnittymiseen. Kouluun kiinnittyminen rakentumiseen vaikuttavat vertaisten lisäksi monet muut tekijät nuoren elämässä. Kuitenkin nuoruus elämänvaiheena on riippuvainen toimivista vertaissuhteista, joten niillä on vahva yhteys myös kouluun kiinnittymiseen.

Kuvio 1. Vertaissuhteissa koetut haasteet ja niiden vaikutus kouluun kiinnittymiseen

6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1. Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tämän kirjallisuuskatsauksen lähdemateriaali on monipuolinen ja monialainen, ainakin osittain aiheen suomalaistutkimuksen hajanaisuudesta ja melko nuoresta tutkimusperinteestä johtuen. Kouluun kiinnittymistä lähellä olevia käsitteitä on tutkimuksissa käytetty runsaasti, mikä hankaloitti aineiston hakuprosessia. Kirjallisuuskatsauksen tekeminen on paikoittain aikaa vievää, sillä varsinkin aineiston haku ja valinta vaativat suuren aineistomäärän lukemista. Tutkimuskysymykseeni vastaavaa aineistoa oli melko vaikea löytää, sillä monissa valituksikin tulleissa tutkimuksissa vertaisryhmän haasteita käsittelevät osuudet olivat pieniä.

Tutkimuksen aikana olen perehtynyt hyvään tieteelliseen käytäntöön, joka korostaa rehellistä, huolellista ja tarkkaa työskentelyä koko prosessin ajan (Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK, 2023). Tutkimuksen luotettavuuden arviointi on kulkenut tutkielman mukana alusta saakka. Hakutulosten läpikäynnissä olen pyrkinyt olemaan mahdollisimman objektiivinen, tiedostaen kuitenkin, että täyteen objektiivisuuteen yltäminen on mahdotonta, sillä tutkimuksen tekijä, aiemmat tutkimukset ja näkökulma vaikuttavat väkisin tuloksiin. Olen opinnäytetyössäni pyrkinyt kuvaamaan käyttämäni hakusanat, hakujen rajaukset ja valintakriteerit erityisen tarkkaan, jotta aineisto olisi mahdollisimman hyvin toistettavissa. Tämä lisää tutkielman luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä.

6.2 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, miten nuorten haasteet vertaissuhteissa vaikuttavat kouluun kiinnittymiseen. Kirjallisuuskatsauksen perusteella vertaissuhteiden haasteilla näyttää olevan selkeä vaikutus oppilaan kouluun kiinnittymisen heikentymiseen. Esiin nousivat sosioemotionaalisen kompetenssin haasteiden vaikutukset, ulkopuolisuuden ja yksinäisyyden kokemukset, kiusaaminen sekä alhainen koulu yhteisöasema ja sosiaalisen tuen

vähäisyys. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi nuorten rinnalla arjessa työskentelevien oppilashuollon edustajien työtehtävissä.

Sosioemotionaalinen kompetenssi on Mannisen (2018) tutkimuksen mukaan yhteydessä kouluun kiinnittymiseen. Kouluissa tunne- ja vuorovaikutustaitoihin tulisi panostaa entistä vahvemmin, jotta nuorten sosioemotionaalinen kompetenssi voisi vahvistua ja luoda työelämätaidoille välttämätöntä pohjaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyminen ja oppilaan tunne mahdollisuudesta vuorovaikutusaloitteiden tekemiseen ja ryhmässä osallisena toimimiseen on mahdollista vain sosiaalisesti turvallisessa kouluympäristössä. Perusopetuksen laatukriteereissä turvallisuus rakentuu koulun sosiaalisissa suhteissa sekä keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Toisen asteen koulutus pyrkii tarjoamaan eväitä erilaisissa yhteisöissä toimimiseen yhteisöllisesti ja osallisuutta kokien. (Opetushallitus, 2025b.)

Monet kouluun kiinnittymisen haasteet, jotka liittyivät vertaisiin, olivat tutkielmani mukaan sidoksissa ulkopuolisuuden, yksinäisyyden ja syrjään jäämisen kokemuksiin. THL:n (2023a) kouluterveyskyselyn mukaan 8. ja 9. luokan oppilaista noin seitsemäsosa (14 %) ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä. Lukiolaista näin ajattelee 10 prosenttia ja ammattiin opiskelevista kahdeksan prosenttia. Yhteisöön kiinnittyminen on THL:n mukaan nykykouluissa puutteellista. Ryhmän hyväksynnän ulkopuolelle jääminen ja torjutuksi tuleminen kasvattavat todennäköisesti kielteistä suhtautumista kouluun ja vaikuttavat negatiivisesti koulusuoriutumiseen ja hyvinvointiin (Vasalampi 2022, kohta Motivaatio muotoutuu sosiaalisissa suhteissa). Ulkopuolisuuden kokemukset lapsena ja nuorena voivat altistaa myöhemmin koulutuksesta ja työelämästä syrjäytymiseen ja viimesijaisten palveluiden käyttöön. Inhimillisten seurausten lisäksi yksinäisyys on myös yhteiskunnallinen haaste. (Junttila, 2022.) Ulkopuolisuuden kokemuksen havaitseminen voi kuitenkin olla vaikeaa koulun aikuisille, ellei nuoren oireilu näyttäydy toiminnallisen kiinnittymisen heikentymisenä kuten poissaoloina.

Karvin teettämässä arvioinnissa koulun henkilökunnan näkemykset yhteisöllisyyden ja kouluviihtyvyyden kehittämisestä olivat erilaisia oppilaiden ja huoltajien vastauksiin nähden. Oppilaat ja huoltajat korostivat arjen kohtaamisten merkitystä, kun taas henkilöstö piti tärkeänä esimerkiksi teemapäiviä ryhmäyttämisen onnistumisen kannalta. Tärkeää olisi luoda yhteisiä näkemyksiä ryhmäyttämisen tarkoituksesta, ja siitä, miten jatkuva ryhmäyttäminen kulkisi luontevasti mukana osana kouluarkea. (Markkanen & Pusa, 2023, s. 22.) Vaikka ryhmäyttämisen merkitys on suuri, tulisi koulussa havainnoida myös yksittäisten kaverisuhteiden tuoma potentiaali kouluun kiinnittymisessä. Yhdelläkin hyvällä ystävällä voi olla nuorelle kannatteleva merkitys ja syy lähteä kouluun.

Kiusaamisen vaikutus kouluun kiinnittymiseen nousi aineistossa esiin useassa tutkimuksessa. Kiusatuilla nuorilla ilmeni tutkimusten mukaan enemmän epävarmuutta opiskelua ja niiden jatkamista kohtaan. Ilman vertaisryhmää nuori jää ilman sellaistaakin informaatiota, joita hyvin verkostoituneet nuoret voivat hyödyntää esimerkiksi jatko-opintoja suunnitellessaan. Koulu näyttäytyy nuorille sosiaalisten suhteiden rakentamiselle ja ylläpitämiselle tärkeänä paikkana, jolloin ryhmästä sulkeminen voi aiheuttaa koulun merkityksettömyyden kokemuksia. Yksinäisyyttä kokevat vetäytyvätkin usein täysin kouluympäristöstä (Vasalampi, 2022, kohta Yksinäisyys). Epäsäännöllisyys koulunkäynnissä tulisikin ottaa seurantaan pikaisesti, ja kartoittaa, kokeeko nuori kuuluvansa vertaisryhmään ja esiintyykö kouluarjessa kiusaamista tai ikävää kohtelua (Sergejeff, 2023, s. 24).

Aineistossa nousi esiin myös sosiaalisen statuksen merkitys kouluun kiinnittymiseen. Alhaisimmaksi asemansa arvioineet nuoret olivat myös heikoimmin kiinnittyneitä kouluun. Kiilakosken (2014, s. 35) mukaan nuorilla on erilaisia toimintamahdollisuuksia riippuen heidän suosiojärjestyksestään. Alemmilla askelmilla roiminta on rajoitetumpaa kuin ylemmäs suosiossa paikannetuilla. Oppilaan asemalla on merkitystä siihen, miten hän voi tilassa ylipäättään olla. Olisikin erityisen tärkeää huomioida, että ryhmässä jokaisella olisi mahdollisuus olla toimijan roolissa ja kokevansa olevansa hyväksytyt. Luokan ilmapiirillä on merkittävä vaikutus esimerkiksi siihen, millainen käytös nähdään

hyväksyttävänä ja kuinka helposti epäkohtiin puututaan. Nuoruudessa halu samaistua porukkaan on niin vahva, että opiskelu voidaan laiminlyödä vertaisten hyväksynnän takia. Aineistosta nousikin esiin kielteisesti kouluun suhtautuvien vertaisten mallintaminen, joka estää kouluun kiinnittymistä.

Kouluissa on onneksi havahduttu siihen, että oppimisen paikan lisäksi koulun on edistettävä oppilaiden sosioemotionaalista hyvinvointia (Vasalampi, 2022, kohta Yksinäisyys). Ulmasen väitöskirjatutkimuksessa osoitettiin, että yläkoulussa opettajalla on todelliset mahdollisuudet edesauttaa nuoren hyväksytyksi tulemistä ja arvostusta vahvistamalla positiivista opettaja-oppilassuhdetta, vaikka yläkoulua pidetään monella tapaa sosiaalisesti monimuotoisempana. Myös rakenteellisilla tekijöillä on osuutensa sosiaalisten suhteiden syntyyn. Tulos on rohkaiseva muun muassa nuorten vuorovaikutussuhteiden kehittämisen näkökulmasta. Aikuisten asenteella on suuri merkitys, ja koko koulun hyvien vuorovaikutussuhteiden vaalimisella on vaikutusta sekä yleiseen ilmapiiriin että vertaisvuorovaikutuksen sujuvuuteen. Aineistossani Niittylahden (2021) tutkimus nosti esiin, että opiskelijat, joilla oli elämässään vain vähän aikuiskontakteja, olivat heikommin kouluun kiinnittyneitä. Ei siis ole merkityksetöntä millaisia aikuisia nuori koulussa kohtaa.

6.3 Jatkotutkimusaiheet

Tässä tutkielmassa perehdyin suomalaiseen kouluun kiinnittymisen tutkimukseen, joka on vielä jokseenkin hajanaista. Kouluun kiinnittymistä ja sen lähikäsitteitä käytetään tutkimuksissa monenlaisin tavoin, mikä vaikeuttaa selkeän kuvan saamista aiheesta. Nuorten vertaissuhteita käsitellään kouluun kiinnittymisen tutkimuksessa usein pienenä osana, jolloin ei välttämättä päästä kovin syvälle nuorten maailmojen rakentumiseen. Ymmärtämällä paremmin vertaissuhteiden merkitystä kouluun kiinnittymisen rakentumisessa, voidaan parantaa kouluviihtyvyyttä, kouluun kiinnittymistä ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Tutkimusaineistosta nousi esiin monta mielenkiintoista näkökulmaa. Erityisen kiinnostunut olisin tutkimaan koulun hierarkkisuuden merkitystä kouluun kiinnittymisessä, jo siksikin, että koulu yhteisöaseman merkityksen laajuus kouluun kiinnittymisessä oli tutkimustuloksista itselleni yllättävin. Pitkittäistutkimus hierarkkisuuden kehittymisestä alakoulusta myöhemmille luokka-asteille voisi tuoda lisää ymmärrystä nuorten välisten suhteiden rakentumisesta ja niiden vaikutuksesta koulumenestykseen ja hyvinvointiin.

Opinnäytetyöni monisäikeisyyttä pohtiessa varsinkin yksi asia on kirkastunut entisestään: varhaisia merkkejä oppilaan kouluun kiinnittymisen heikkenemisessä tulisi havaita aiemmin ja herkimmin. Emotionaaliseen ja kognitiiviseen kiinnittymättömyyteen tulisi löytää mittareita, jotta ulkoapäin vaikeammin havaittava kiinnittymättömyys tunnistettaisiin ajoissa. Koulumaailmassa nuorten vertaissuhteiden resurssien tunnistaminen ja hyödyntäminen, ja toisaalta riskien havaitseminen, ovat merkityksellisiä turvallisen ilmapiirin kokemuksen, koulun vetovoiman ja oppimisen ilon löytymisessä. Kouluhyvinvoinnilla on seurauksia koko yhteiskuntaan, jokaiseen meistä.

LÄHTEET

Finlex. (2024). Nuorisolaki. Haettu 4.5. osoitteesta: [1285/2016 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Finn, D. J. (1989). Withdrawing from School. *Review of Educational Research*, 59, 117-142.

Junttila, N. (2010). Sosiaalinen kompetenssi ja yksinäisyys koululaisilla. Teoksessa K. Joronen & A. Koski (toim.), *Tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen koulu yhteisössä* (s. 33–55). Tampere University Press.

Junttila, N. (2022). Lasten ja nuorten yksinäisyys on lisääntynyt jo pitkään – pandemia on heikentänyt tilannetta entisestään. [Lasten ja nuorten yksinäisyys on lisääntynyt jo pitkään – pandemia on heikentänyt tilannetta entisestään – MustRead](#)

Hiltunen, J., Ahonen, A., Hienonen, N., Kauppinen, H., Kotila, J., Lehtola, P., Leino, K., Lintuvuori, M., Nissinen, K., Puhakka, E., Sirén, M., Vainikainen, M., Vettenranta, J. (2023). PISA 2022 ensituloksia. [PISA 2022 ensituloksia](#)

Hotulainen, R., Vasalampi, K., Asikainen, M., Heiskala, L., Kanerva, S., Kiuru, N., Lindgren, E., Mikkola, E., Oinas, S., Rämä, I., Sinkkonen R., Tunkkari, M., Viita, M., Virtanen, T. (2024). Perusopetuksen poissaolojen ja niihin annetun tuen vaikutukset koulunkäyntiin Tutkimushankkeen loppuraportti. Koulutuksen arviointikeskus HEA, Kasvatustieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto. [Perusopetuksen poissaolojen ja niihin annetun tuen vaikutukset koulunkäyntiin: Tutkimushankkeen loppuraportti](#)

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S., Pietilä, A., Jääskeläinen, P., Liikanen, E. (2013). Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede* 2013, 25 (4), 291–301. [Kuvaileva kirjallisuuskatsaus : eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon | Hoitotiede](#)

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi (2021). Kiusaamista ehkäisevien sekä hyvinvointia ja työrauhaa parantavien menetelmien arviointi. Hanke-suunnitelma. [Hankesuunnitelma muokattu.pdf](#)

Kiilakoski, T. (2012). Koulu nuorten näkemänä ja kokemana. Tilannekatsaus marraskuu 2012. [988007 Koulu nuorten näkemänä.indd](#)

Kiilakoski, T. (2014). Koulu on enemmän. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. [Koulu on enemmän. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön. käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. Tomi Kiilakoski - PDF Free Download](#)

Kiuru, N. (2018). Kaveriverkostot ja oppimismotivaatio. Teoksessa K. Salmela-Aro (toim.), Motivaatio ja oppiminen. PS-kustannus.

Kiuru, N. (2023). Nuoruus. Teoksessa L. Pulkkinen, T. Ahonen & I. Ruoppila (toim.), Ihmisen psykologinen kehitys. PS-kustannus.

Korkiamäki, R. (2013). Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertais-suhteissa. [väitöskirja, Tampereen yliopisto] Trepo [978-951-44-9124-5.pdf](#)

Korkiamäki, R. (2025). Kaverisuhteiden suuri merkitys. [Tunne- ja vuorovaikutustaidot koululäsnäoloa vahvistamassa | Opetushallitus.](#)

Korpela-Liimatainen, T. & Tauriainen M. (2023). Oppilaan oppimisen tuella ja koulu yhteisöön kuulumisella on merkitystä. Teoksessa H. Turkka & E. Saarlohm (toim.), Lasten ja nuorten rikokset. Opas ennaltaehkäisyyn ja rikoskierteiden katkaisuun. PS-kustannus.

Liinamaa, S., Taulavuori M., Lappalainen, P., Puolakanaho, A., Lappalainen, R., Kiuru, N. (2022). The role of psychological inflexibility in adolescent satisfaction with the educational track and school dropout intentions. [Saataavuustiedot: The role of psychological inflexibility in adolescent satisfaction with the educational track and school dropout intentions :: JYX](#)

Manninen, S. (2018). Kouluviihtyvyys ja siihen liittyvät tekijät peruskoulussa ja toisen asteen opinnoissa. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto] [KOULUVIIHTYVYYS JA SIIHEN LIITTYVÄT TEKIJÄT PE-RUSKOULUSSA JA TOISEN ASTEEN OPINNOISSA](#)

Markkanen, E. & Pusa, A. (2023). Kouluun kiinnittymisen tukeminen ja poissaoloihin puuttuminen oppilaiden, huoltajien ja koulun henkilöstön näkökulmasta. [Kouluun kiinnittymisen tukeminen ja poissaoloihin puuttuminen oppilaiden, huoltajien ja koulun henkilöstön näkökulmasta](#)

Markkanen, E., Pusa, A., Hietala, R. (2023). ”Porukkaan kuulumista, ulkopuolisuutta ja yksilöllisiä toiveita” – oppilaiden kokemuksia kouluhyvinvoinnin edistämisestä. [”Porukkaan kuulumista, ulkopuolisuutta ja yksilöllisiä toiveita” – oppilaiden kokemuksia kouluhyvinvoinnin edistämisestä | Kansallinen koulutuksen arviointikeskus \(Karvi\)](#)

Matikka, A., Castaneda, A., Ervasti, E. (2024). Ulkomaalaistaustaisten 8.- ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi. Kouluterveyskysely 2019–2023. Tutkimuksesta tiiviisti 27/2024. [Ulkomaalaistaustaisten 8.- ja 9.- luokkalaisten hyvinvointi - Kouluterveyskysely 2019–2023](#)

Myllykoski-Laine, S., Jokio, K., Kalalahti, M. & Kiilakoski, T. (2024). Kouluun ja opintoihin kiinnittymisen tukeminen oppivelvollisuusikäisten koulutuksissa. <https://www.karvi.fi/fi/julkaisut/kouluun-ja-opintoihin-kiinnittymisen-tukeminen-oppivelvollisuusikaisten-koulutuksissa>

Määttä, S., Pelkonen J., Lehtisare, S. & Määttä, M. (2020). Kouluakäymättömyys Suomessa. Vaativan erityisen tuen VIP-verkoston tilannekartoitus. [Kouluakäymättömyys Suomessa](#)

Ollila, P., Koivisto A., Karvonen, S. & Lindfors, P. (2020). Perheen sosiaalisen taustan ja subjektiivisen kouluuyhteisöaseman yhteys yhdeksäsluokkalaisten kouluun kiinnittymiseen. Yhteiskuntapolitiikka 5–6, 494–506. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020112593251>

Opetushallitus (2025a). Perusopetuksen opetussuunnitelman ydinasiat. Haettu 10.3.2025 osoitteesta [Perusopetuksen opetussuunnitelman ydinasiat | Opetushallitus.](#)

Opetushallitus (2025b). Sosiaalinen turvallisuus. Haettu 30.4.2025 osoitteesta [Sosiaalinen turvallisuus | Opetushallitus.](#)

Peltola, M. (2024). Vertaissuhteet koulun arjessa: Ryhmärajoja, erottautumista ja hierarkioita. Teoksessa S. Kosunen, S. Juvonen, H. Huilla & M. Peltola (toim.), Koulu ja eriarvoisuus (Sivut 111–131). Gaudeamus 2024. [Vertaissuhteet koulun arjessa : Ryhmärajoja, erottautumista ja hierarkioita](#)

Poikkeus, A. (2014). Itsesäätely sosiaalisten taitojen ja suhteiden perustana. Teoksessa T. Aro & M. Laakso (toim.), Taaperosta taitavaksi toimijaksi. Itsesäätelytaitojen kehitys ja tukeminen (Sivut 80–104). Niilo Mäki Instituutti.

Pörhölä, M. (2009). Kiusaamiskokemukset yhteisöön kiinnittymisen esteenä. Prologi. Puheviestinnän vuosikirja 2009, 84–89. [download](#)

Salminen, A. (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-349-3>

Salmivalli, C. (2005). Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. PS-kustannus.

Sergejeff, J. (2023). Yhteisellä koulutiellä Käsikirja perusopetuksen oppilaiden läsnäolon tukemiseen ja poissaolojen vähentämiseen. [Yhteisellä koulutiellä: Käsikirja perusopetuksen oppilaiden läsnäolon tukemiseen ja poissaolojen vähentämiseen](#)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö. Haettu 27.5.2025 osoitteesta [Hyvä tieteellinen käytäntö \(HTK\) | Tutkimuseettinen neuvottelukunta](#)

Terveiden ja Hyvinvoinnin Laitos. (2023a). Lasten ja nuorten hyvinvointi - Kouluerveyskysely 2023. Tytöistä yli kolmannes ja pojista joka viides kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Haettu 4.12.2024 osoitteesta [Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluerveyskysely 2023](#)

Terveyden ja Hyvinvoinnin Laitos. (2023b). Nuorten hyvinvointi. Haettu 21.4.2025 osoitteesta [Nuorten hyvinvointi - THL](#)

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi.

Vasalampi, K. (2022). Näin motivoit oppimaan. PS-kustannus.

Vilka, H. (2023). Kirjallisuuskatsaus metodina, oppinäytetyön osana ja tekstilajina. Art House.

Virtanen, T. (2017). Näkökulmia oppilaan kouluun kiinnittymiseen. Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti: NMI-bulletin, 27(2), 4–13. [Saatavuustiedot: Näkökulmia oppilaan kouluun kiinnittymiseen :: JYX](#)

Virtanen, T. & Kuorelahti, M. (2014). Koulupinnaaminen - kouluun kiinnittymisen keskeinen ongelma (S. 104–112). Teoksessa S. Määttä, L. Kiiveri & L. Kairaluoma (toim.), Otetta opintoihin – näkökulmia koulutukselliseen syrjäytymiseen. [Otetta opintoihin – näkökulmia koulutukselliseen syrjäytymiseen • Niilo Mäki Instituutti](#)

Virtanen, T., Malinen, O. & Haverinen, K. (2016). Yläkoulun oppilaiden kouluun kuulumisen kehityskulut 7. luokan alusta 8. luokan alkuun: Kehityskulkujen yhteys oppilaiden käytösoireisiin. <https://bulletin.nmi.fi/2018/05/20/ylakoulun-oppilaiden-kouluun-kuulumisen-kehityskulut-7-luokan-alusta-8-luokan-alkuun-kehityskulkujen-yhteys-oppilaiden-kaytosoireisiin-2/>

Virtanen, T. & Pelkonen, J. (2023). Poissa porukasta: vahvista kouluun kiinnittymistä ja puutu poissaoloihin. PS-kustannus.

LIITTEET

Liite 1 Kirjallisuuskatsaukseen valittu aineisto

Tekijä, vuosi	Julkaisu	Aineisto
Aijala Assi, 2022 Ammatillisissa opinnoissa kiusaamista kokeneiden nuorten opintoihin kiinnittyminen ja odotukset tulevaisuudesta. Pro gradu.	Ammatillisissa opinnoissa kiusaamista kokeneiden nuorten opintoihin kiinnittyminen ja odotukset tulevaisuudesta	2015, 2017 ja 2019 toteutetut Amisbarometri-tutkimukset
Alisaari Jenni & Kilpi-Jakonen Elina, 2022 Kuuluvuuden tunne ja poissaolot maahanmuuttotautaisilla oppilaille - pdf	Kuuluvuuden tunne ja poissaolot maahanmuuttotautaisilla oppilaille	Suomen PISA-aineistot vuosilta 2012, 2015 ja 2018 (n=16 235)
Haapamäki Siru, 2022 Gradupohja	Kouluikäymättömyyteen vaikuttavat yksilö- ja yhteisötason riskitekijät Suomessa ja kouluikäymättömien nuorten tulevaisuuskäsitykset	Kouluterveyskyselyn 2019 aineisto 8. ja 9. vuosiluokien oppilaista (N = 87 020)
Harju-Luukkainen Heidi, Aunola Kaisa & Vettenranta Jouni, 2018 harjuLuukkainenaunolaVettenrantaPintaasyvema.pdf	Sosiaaliset suhteet koulun käynnissä vahvuutena ja haasteena. Nuorten kokemus sosiaalinen tuki kotona ja koulussa PISA 2015 -tulosten valossa	PISA 15 -kyselytutkimuksen kohdejoukon muodostavat mittausvuonna 15 vuotta täyttävät oppilaat. Tässä tutkimuksessa n= 5338
Häppäri Salla & Pulkkinen Sofia, 2020 URN:NBN:fi:juu-202006184268.pdf	Yksinäisyys ja heikko emotionaalinen kiinnittyminen toisen asteen koulutuksen keskeyttämisen riskinä ennakoivina tekijöinä	Aineisto (N = 1721) on kerätty kyselylomakkeilla vuosina 2017–2019 toisella asteella.
Koskela Sonja & Kotala Mari, 2019 Saatavuustiedot: Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kokemuksia sosiaalisista suhteista ja niiden merkityksestä yläkouluun kiinnityksessä. JYX	Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kokemuksia sosiaalisista suhteista ja niiden merkityksestä yläkouluun kiinnityksessä	Sosiometrinen kysely ja haastattelu yhdeksälle 15–18-vuotiaille yläkouluun oppilaille
Laivamaa Elias & Rätty Tuomas, 2022 Sukupuoli, vanhempien koulutustaso ja koulukiusaamisroolit emotionaalisen ja kognitiivisen kouluun kiinnittymisen selittäjinä kuudennella ja seitsemännellä luokalla	Sukupuoli, vanhempien koulutustaso ja koulukiusaamisroolit emotionaalisen ja kognitiivisen kouluun kiinnittymisen selittäjinä kuudennella ja seitsemännellä luokalla	Oppilaiden ja vanhempien itsearviointilomakkeet osana Alkuportaati-tutkimusta (n=941).
Manninen Seija, 2018 KOULUVIIHTYVYYS JA SIIHEN LIITTYVÄT TEKIJÄT PE-RUS-KOULUSSA JA TOISEN ASTEEN OPINNOISSA	Kouluviihtyvyys ja siihen liittyvät tekijät peruskoulussa ja toisen asteen opinnoissa	Kyselylomakkeilla kerätty aineisto kahdeksasluokkala- lailta (N=491) ja toisen asteen opiskelijoilta (N=200)
Markkanen Ilona, 2022 Saatavuustiedot: Students' Perceptions of the Quality of	Students' Perceptions of the Quality of School Life, Health, and Health Behaviours in	Aineisto on osa kansainvälisestä WHO-Koululaistutkimuksesta. Kyselyyn osallistui

School Life, Health, and Health Behaviours in Finnish Comprehensive Schools :: JYX	Finnish Comprehensive Schools: JYX	13- ja 15-vuotiaita oppilaita vuosina 2006 (n=3405), 2010 (n=4260) ja 2014 (n=3853)
Markkanen Ilona, Välimaa Raii & Kannas Lasse, 2019 Saatavuustiedot: Forms of Bullying and Associations Between School Perceptions and Being Bullied Among Finnish Secondary School Students Aged 13 and 15 :: JYX	Forms of Bullying and Associations Between School Perceptions and Being Bullied Among Finnish Secondary School Students Aged 13 and 15	Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) -tutkimuksen kyselylomakkeilla tutkittiin 11-, 13- ja 15-vuotiaita nuoria eri maissa. n=4262
Niittylahti Satu, 2021 978-952-03-2014-0.pdf	"Mä olen saanut mahdollisuudet oppia" Opintoihin kiinnittyminen ammatillisessa koulutuksessa	Kahden ammatillisen oppilaitoksen alle 18-vuotiaille opiskelijoille suunnattu kyselyaineisto (n = 364) sekä opiskelijoiden haastatteluaineistot
Ollila Piia, Koivisto Anna-Maija, Karvonen Sakari & Lindfors Pirjo, 2020 Perheen sosiaalisen taustan ja subjektiivisen kouluyhteisönsäseman yhteys yhdeksäsluokkalaisten kouluun kiinnittymiseen	Perheen sosiaalisen taustan ja subjektiivisen kouluyhteisönsäseman yhteys yhdeksäsluokkalaisten kouluun kiinnittymiseen	Metropolialueen nuorten siirtyminen yläkoulusta toiselle asteelle: Osaaminen, motivaatio ja hyvinvointi -hankkeen tutkimusaineisto (n=7738)
Ruutu Piia & Jahnukainen Markku, 2024 Koulussa koetut paineet ja koulunkäynnin keskeytyminen – nuorten monien maailmojen näkökulma Nuorisotutkimus	Koulussa koetut paineet ja koulunkäynnin keskeytyminen – nuorten monien maailmojen näkökulma	Haastatteluaineisto (n=16) lasten- tai nuorten psykiatrisessa osasto- tai avohoidossa olleille nuorille
Tunkkari Mari, Vasalampi Kati, Kiuru Noona & Virtanen Tuomo, 2024 content	Hankkeen loppuraportti: Poissaolojen yhteys hyvinvointiin, motivaatioon ja opintojen etenemiseen	Alkuportaatt ja Alkuportailta jatko-opintoihin-pitkittäistutkimusten kyselylomakeaineisto. Lisäksi on hyödynnetty kahta rekisteriaineistoa
Ulmanen Sanna, 2017 Miten kiinnittyä kouluun? Oppilaiden näkökulma koulutyöhön kiinnittymisen haasteisiin -Trepo	Miten kiinnittyä kouluun? Oppilaiden näkökulma koulutyöhön kiinnittymisen haasteisiin	Monimenetelmällinen tutkimus: kuvaprojektio (n=167), ryhmähaastattelu (n=161) ja pitkittäisasetelmana toteutettu oppilaskysely (n=170)
Ärling Karri, 2021 URN:NBN:fi:juu-202102151636.pdf	Erityisen ja tehostetun tuen oppilaiden kokemuksia kouluhyvinvoinnista sekä koulun merkityksestä heidän elämässään	Haastattelututkimus 8-luokkalaistille (n=9)